

Handboek Meting Regeldrukkosten

Auteur	Edwin Streefkerk
Versie	3.0
Datum	2026

Den Haag, 2026

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft dit Handboek Meting Regeldrukkosten opgesteld na afstemming met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Financiën, Infrastructuur en Waterstaat, Klimaat en Groene Groei, Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Onderwijs Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Justitie en Veiligheid en Volksgezondheid Welzijn en Sport en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Inhoudsopgave

Inleiding en doel van het handboek	3
Deel 1 - Wat is regeldruk en waarom wordt dit in kaart gebracht?	4
<i>Waarom moet je de regeldrukkosten analyseren?</i>	<i>4</i>
<i>Wanneer moet een regeldrukanalyse worden uitgevoerd?</i>	<i>5</i>
<i>Moeten regeldrukeffecten bij EU-regelgeving ook worden geanalyseerd?</i>	<i>5</i>
<i>Wat is regeldruk?</i>	<i>5</i>
Deel 2 - Het Standaard Kostenmodel (SKM)	8
<i>Stappenplan</i>	<i>8</i>
<i>De formule</i>	<i>9</i>
<i>Algemene uitgangspunten bij het SKM</i>	<i>10</i>
<i>Checklist specifieke situaties</i>	<i>10</i>
Deel 3 - Vaststellen van uurtarieven, tijdsbesteding en omvang doelgroep	11
3.1 Uurtarieven bepalen	11
<i>Tarief burgers</i>	<i>11</i>
<i>Tarief bedrijven</i>	<i>11</i>
<i>Tarief professionals</i>	<i>13</i>
3.2 Tijdsbesteding bepalen	13
<i>Tijdsbestedingstabel bedrijven en professionals</i>	<i>13</i>
<i>Tijdsbestedingstabel burgers</i>	<i>15</i>
3.3 Omvang doelgroepen bepalen	16
<i>Doelgroep burgers</i>	<i>16</i>
<i>Doelgroep bedrijven</i>	<i>17</i>
<i>Doelgroep professionals</i>	<i>19</i>
Deel 4 - Voorbeelden	20
<i>Voorbeeld P en Q berekeningen</i>	<i>20</i>
<i>Voorbeeld tabel voor rapportage van de regeldrukkosten</i>	<i>20</i>
Deel 5 - Het schrijven van een regeldrukparagraaf	22
<i>Belang van een goede regeldrukparagraaf</i>	<i>22</i>
<i>Waar herken je een goede regeldrukparagraaf aan?</i>	<i>22</i>
<i>Veelvoorkomende valkuilen</i>	<i>23</i>
<i>Voorbeelden van goede regeldrukparagrafen</i>	<i>23</i>
Deel 6 - Controle van de regeldrukberekening door ATR	25
<i>Korte weergave procedure voor de formele advisering door ATR</i>	<i>25</i>
<i>Uitzonderingen voor formeel advies door ATR</i>	<i>26</i>
Bijlage A - Toelichting op specifieke situaties	28
Bijlage B - Regeldruk bij implementatie EU-voorstellen	36
Bijlage C - Berekening regeldrukkosten bij subsidies, vergunningen, fiscale regelingen en toeslagen	39
Bijlage D - Toelichting op totstandkoming standaardtarief voor burgers	41
Bijlage E - CBS-cijfers bruto uurloon naar sector en onderwijsniveau	43
Bijlage F - CBS-cijfers bruto uurloon professionals	44

Inleiding en doel van het handboek

Om haar publieke belangen te kunnen waarborgen, legt de overheid aan bedrijven, burgers en professionals verplichtingen op tot het verschaffen van informatie (informatieverplichtingen) en daarnaast verplichtingen tot het doen of nalaten van handelingen of gedragingen (inhoudelijke verplichtingen). Wanneer er aan deze verplichtingen kosten verbonden zijn kunnen deze een negatieve invloed hebben op het rendement en ondernemingsklimaat en het vertrouwen in de overheid. Het is dan ook van belang dat de kosten die verbonden zijn aan het voldoen aan verplichtingen te allen tijde worden beperkt tot het absoluut noodzakelijke.

Dit handboek bevat de uitleg bij de belangrijkste uitgangspunten die gelden en stappen die gezet moeten worden bij het in kaart brengen van regeldrukkosten van nieuwe of gewijzigde regelgeving door beleidsmedewerkers bij ministeries. Deze regeldrukkosten moeten vervolgens worden meegenomen in de toelichting bij een regelgevingsvoorstel.

Dit Handboek vervangt de vorige versie van het Handboek Meting Regeldrukkosten uit 2023.

Heb je vragen over hoe je regeldruk(kosten) in kaart moet brengen? Neem contact op met de departementale regeldrukcoördinatie, het [Cluster Betere Regelgeving](#) van het Ministerie van EZK of met het [Adviescollege toetsing regeldruk](#)

Deel 1 - Wat is regeldruk en waarom wordt dit in kaart gebracht?

Om regelgevingsvoorstellen op een uniforme wijze te kunnen beoordelen en de gevolgen voor burgers, bedrijven en professionals vergelijkbaar in beeld te brengen, is het van belang dat bij de analyse van regeldrukeffecten dezelfde definities worden gehanteerd. Hieronder wordt kort uitgelegd waarom regeldruk moet worden gekwantificeerd wat de belangrijkste regeldrukgerelateerde begrippen en definities zijn.

Waarom moet je de regeldrukeffecten analyseren?

Een analyse van de regeldrukkosten geeft inzicht in de directe en indirecte kosten van het naleven van voorgenomen verplichtingen uit regelgeving voor partijen in de maatschappij. De ervaren regeldruk vormt een indicator voor de kwaliteit, werkbaarheid en maatschappelijke impact van regelgeving, omdat regelgeving naast tijd en geld ook niet-kwantificeerbare lasten zoals frustratie, onzekerheid en ervaren disproportionaliteit kan veroorzaken. De analyse van beide componenten van regeldruk geeft inzicht in de mate waarin partijen in de samenleving geneigd zijn en in staat zijn om wettelijke verplichtingen na te kunnen leven en het laat zien waar regelgeving in de praktijk verbeterd kan worden. Zo zorgt een analyse van de regeldrukeffecten er voor dat het mogelijk is te beoordelen of de gevolgen van een voorstel in verhouding staat tot wat het gaat opleveren (baten). Deze informatie is van belang voor onderbouwde besluitvorming over voorstellen door onder andere de politiek. De informatie geeft ook duidelijkheid voor partijen in de samenleving over de kosten (of besparingen) van een voorstel. Bijvoorbeeld voor burgers en bedrijven. Hierdoor kunnen zij ook gericht(er) reageren op een voorstel, bijvoorbeeld tijdens een internetconsultatie.

Wat zijn indirecte regeldrukkosten?

Indirecte regeldrukkosten zijn kosten die *niet rechtstreeks zijn toe te schrijven aan specifieke compliance-activiteiten en waarbij de regelgeving primair gericht is op een specifieke groep, maar ook andere doelgroepen raakt die geen directe verplichting hebben.*

Voorbeeld:

In Nederland (en EU-breed) bestaat de verplichting voor producenten en importeurs van elektrische apparaten om energie-efficiëntie te labelen (bijv. wasmachines, koelkasten). Dit valt onder de Ecodesign- en energielabelverordening.

Directe doelgroep:

- Producenten en importeurs van huishoudelijke apparaten moeten het label aanbrengen en informatie bijhouden over energieverbruik.

Indirecte getroffen groep:

- Winkels, webshops en groothandels die deze apparaten verkopen, hebben geen wettelijke verplichting om het label zelf te produceren of te controleren, maar worden wel indirect geraakt: (1) Ze moeten zorgen dat producten die zij

verkopen het juiste label hebben. (2) Ze moeten personeel instrueren over de regelgeving. (3) Ze kunnen extra administratieve controles moeten uitvoeren bij leveranciers om compliance te garanderen.

Let op: bij het in kaart brengen van indirecte regeldrukeffecten geldt het uitgangspunt van proportionaliteit. Dit betekent dat de diepgang en nauwkeurigheid van de analyse in redelijke verhouding moeten staan tot de verwachte omvang en relevantie van de indirecte effecten.

Wanneer moet een regeldrukanalyse worden uitgevoerd?

Een analyse van regeldrukeffecten is verplicht bij nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving. Deze eis is vastgelegd in [Aanwijzing 7.5a \(Regeldruktoets\)](#) van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Dit geldt dus voor: wetsvoorstellen, AMvB's en ministeriele regelingen (met enkele uitzonderingen) en wijzigingen van bestaande wet- en regelgeving.

Het is belangrijk om zo vroeg mogelijk in het beleidsproces met deze analyse te beginnen. Zo kan regeldruk worden meegewogen bij beleidskeuzes en alternatieven.

Moeten regeldrukeffecten bij EU-regelgeving ook worden geanalyseerd?

Voor een burger of bedrijf maakt het geen verschil waar een verplichting vandaan komt. Dat betekent dat ook voor verplichtingen die geheel of gedeeltelijk worden veroorzaakt door Europese regelgeving de regeldrukeffecten in kaart moeten worden gebracht. Zie voor meer informatie [Bijlage B](#).

Wat is regeldruk?

Wel regeldruk: regeldrukkosten en ervaren regeldruk

Regeldruk is simpelgezegd de investeringen en kosten die **bedrijven, burgers en professionals** moeten maken om te voldoen aan wet- en regelgeving van de Rijksoverheid (zie voetnoot voor een meer uitgebreide definitie¹). Voorbeelden van activiteiten die kunnen volgen uit wettelijke verplichtingen en regeldruk veroorzaken:

- kennisnemen van de verplichtingen die van toepassing zijn op specifieke situaties
- formulieren invullen
- informatie verzamelen of rapporteren
- aanvragen indienen
- administratie bijhouden
- producten of processen aanpassen
- volgen van opleidingen
- etc.

Regeldrukeffecten bestaan uit twee onderdelen: regeldrukkosten en ervaren regeldruk.

¹ Regeldruk volgens artikel 1 Instellingswet ATR: de investeringen en inspanningen die **bedrijven, instellingen zonder winstoogmerk, burgers, vrijwilligers, en beroepsbeoefenaren in de sectoren zorg, onderwijs, veiligheid en sociale zekerheid**, moeten doen respectievelijk verrichten om te voldoen aan wet- en regelgeving.

Figuur 1 Definities

Regeldrukkosten:

Regeldrukkosten zijn kosten die voortvloeien uit informatieverplichtingen en inhoudelijke verplichtingen, waaronder aan toezicht gerelateerde verplichtingen, op basis van wet- en regelgeving. Dit zijn dus de tijd (omgerekend naar kosten) en investeringen die nodig zijn om te voldoen aan wet- en regelgeving. Regeldrukkosten bestaan uit structurele en/of eenmalige regeldrukkosten:

➤ **Structurele regeldrukkosten**

Structurele regeldrukkosten zijn de periodiek terugkerende tijdsbesteding en kosten om te voldoen aan wet- en regelgeving van de overheid.

➤ **Eenmalige regeldrukkosten**

Eenmalige regeldrukkosten zijn kosten die bedrijven, burgers (inclusief vrijwilligers en instellingen zonder winstoogmerk) of professionals één keer moeten maken om te voldoen aan wet- en regelgeving van de overheid. Bij deze eenmalige kosten horen ook de zogenaamde kennisnamekosten. Dit zijn de kosten die ontstaan omdat iemand de nieuwe regels moet lezen en begrijpen. Soms hoort daar ook bij dat men intern of extern advies vraagt om te kijken hoe aan de regels kan worden voldaan.

Let op: Bij het in kaart brengen van de regeldrukkosten gaat het altijd om de **netto** kosten, dat wil zeggen het totaal aan toe- en afnames van de kosten. Ook als er enkel sprake is van een afname moet de omvang daarvan in beeld worden gebracht.

Ervaren regeldruk:

Hierbij gaat het kortgezegd om de mate waarin burgers (inclusief vrijwilligers en instellingen zonder winstoogmerk), bedrijven en professionals de (veranderingen in) wet- en regelgeving van de overheid als werkbaar of als belastend ervaren.² Bijvoorbeeld wanneer regels ingewikkeld of onduidelijk zijn of moeilijk uitvoerbaar. Ervaren regeldruk wordt niet gekwantificeerd en moet als zodanig ook afzonderlijk gezien worden van het begrip regeldrukkosten.

² Volgens artikel 1 Instellingswet ATR: *Ervaren regeldruk is de niet-kwantificeerbare regeldruk die voortvloeit uit de werkbaarheid van wet- en regelgeving in de praktijk, de samenhang of opeenstapeling van toepasselijke wet- en regelgeving, de mate waarin die wet- en regelgeving naar verwachting van degenen voor wie de wet- of regelgeving gaat gelden het beoogde doel zal bereiken in relatie tot de verplichtingen en de baten of toegevoegde waarde, waaronder het ervaren nut, van die wet- of regelgeving*

Hoe breng je ervaren regeldruk in beeld?

In tegenstelling tot regeldrukkosten bestaat er voor het in kaart brengen van ervaren regeldruk geen standaard methodiek. Over het algemeen kan je een goed beeld krijgen van de ervaren regeldruk op basis van signalen van de doelgroep. Ga met de doelgroep in gesprek om hier inzicht in te krijgen. Voor de hand liggende methodes zijn gesprekken, interviews, onderzoeken of de MKB-toets.

Geen regeldruk: financiële en andersoortige lasten

Financiële lasten

Financiële lasten zijn het gevolg van een verplichting om een geldbedrag over te maken aan de overheid of het bevoegd gezag. Deze kosten zijn derhalve niet direct gerelateerd aan een informatiebehoefte van de overheid of aan inhoudelijke verplichtingen. Financiële lasten vallen niet onder de definitie van regeldrukkosten. Financiële lasten kunnen in verschillende kostencategorieën worden onderverdeeld, zoals belastingen, retributies, premies, leges, boetes en heffingen. Deze lasten worden op een andere plek in de toelichting beschreven en de berekening daarvan valt buiten het bereik van dit handboek.

Andersoortige kosten

Dit zijn alle kostensoorten die gerelateerd zijn aan de invoering van wet- en regelgeving, maar niet vallen onder de definitie van regeldrukkosten en financiële lasten. Voorbeelden hiervan zijn bedrijfseigen kosten en opportuniteitskosten.

➤ ***Bedrijfseigen kosten (business as usual costs)***

Alle kosten die bedrijven maken die in het eigen belang zijn en die ook gemaakt zouden worden zonder verplichting uit wet- en regelgeving. Bedrijfseigen kosten zijn andersoortige kosten die niet onder de definitie van regeldrukkosten vallen.

➤ ***Opportuniteitskosten***

De mogelijke opbrengsten of voordelen die burgers, bedrijven of professionals mislopen als gevolg van het moeten voldoen aan wettelijke verplichtingen. Het is de "prijs" van het gemiste alternatief. Opportuniteitskosten zijn andersoortige kosten die niet onder de definitie van regeldrukkosten vallen. Bijvoorbeeld: de wachttijd bij verplichtingen en aanvragen of gemiste omzet omdat bepaalde activiteiten niet eerder kunnen worden gestart.

Deel 2 - Het Standaard Kostenmodel (SKM)

De overheid gebruikt het Standaard Kostenmodel (SKM) om regeldrukkosten te berekenen. Het SKM kijkt naar wat doelgroepen moeten doen om nieuwe regels na te leven, welke handelingen daarvoor nodig zijn, hoeveel tijd dit kost en welke uitgaven hiermee samenhangen.

Stappenplan

Dossierhouders kunnen de volgende stappen gebruiken bij het uitvoeren van een regeldrukanalyse:

Stap 1 – Inventariseer de verplichtingen

Breng in kaart welke verplichtingen voortkomen bij verandering in de regelgeving.

Stap 2 – Bepaal de doelgroep

Onderzoek voor welke groepen de verplichting geldt en hoe groot deze groep is.

Stap 3 – Bepaal welke handelingen nodig zijn

Beschrijf welke activiteiten burgers, bedrijven of professionals moeten uitvoeren om aan de verplichtingen te voldoen en hoe vaak deze moeten worden uitgevoerd.

Stap 4 – Schat tijd en kosten

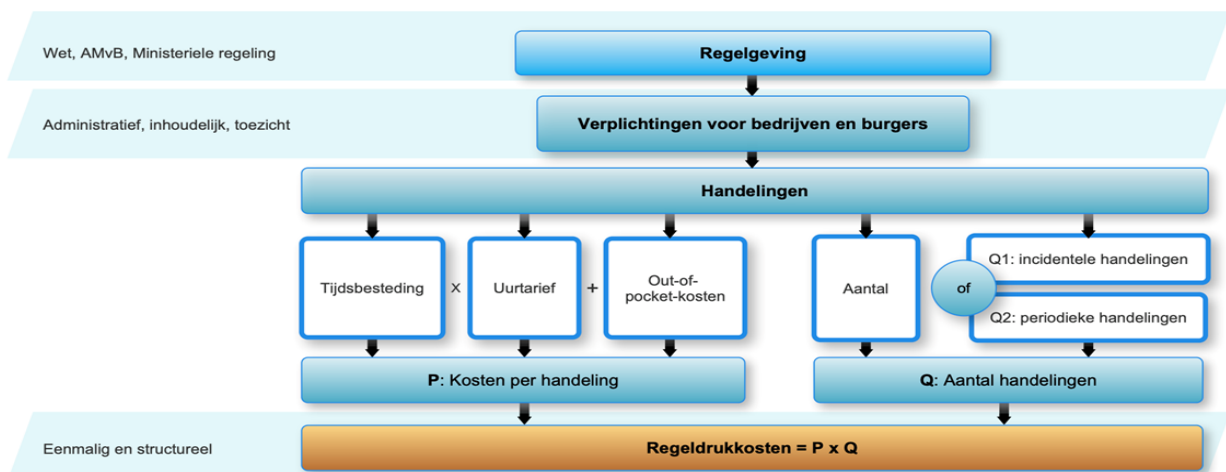
Bepaal hoeveel tijd en geld nodig is om aan de verplichting te voldoen.

Stap 5 – Bereken de totale regeldrukkosten

Gebruik het Standaard Kostenmodel om de totale kosten te berekenen. Als je de kosten van alle handelingen bij een verplichting bij elkaar optelt, krijg je de totale regeldrukkosten van die verplichting. Tel je daarna de kosten van alle verplichtingen binnen één wet of regeling bij elkaar op, dan krijg je het totaal aan regeldrukkosten van die wet of regeling. Houdt in de berekeningen rekening met het onderscheid tussen eenmalige en structurele kosten en maak totaaloverzichten per doelgroep (burgers, bedrijven, professionals).

Stap 6 – Beschrijf de resultaten

Vat de resultaten samen in een duidelijke regeldrukparagraaf en zo mogelijk met een tabel.

De formule

De berekening van regeldrukkosten gebeurt met de formule:

$$\text{Kosten} = P \times Q$$

P = kosten per handeling

Q = aantal keer dat de handeling plaatsvindt

De kosten per handeling (P) kunnen bestaan uit:

P = tijd × uurtarief

P = afschrijvingskosten investeringsgoed en /of out of pocket kosten

P = een combinatie van beide

Toelichting op Out of pocket kosten

Naast tijdsbesteding kan voor het uitvoeren van bepaalde handelingen sprake zijn bijkomende kosten. Hieronder valt bijvoorbeeld de inhuur van externen (bijvoorbeeld accountants, juristen, servicebureaus, ingenieursbureaus, softwarebedrijven). Deze kosten worden doorgaans verrekend tegen een commercieel tarief (loonkosten plus overhead, verhoogd met winstopslag). Hierbij wordt voor bedrijven uitgegaan van de werkelijk gemaakte kosten, exclusief btw. In andere gevallen zien bedrijven zich gedwongen een dienst in te kopen, zoals bijv. een energielabel of een accountantsproduct, waar niet een tarief per uur voor geldt, maar een prijs per product. In dat geval wordt de gemiddelde prijs, die bedrijven daarvoor betalen als regeldrukkosten meegenomen, maar ook excl. btw. Wanneer voor bepaalde handelingen sprake is dat een dienst hiervoor al op een eerder moment in tijd zijn ingekocht (of doorlopend worden bekostigd) worden geen extra out-of-pocket kosten meegenomen.

Het aantal handelingen (Q) dat door de doelgroep moet worden uitgevoerd hangt samen met de omvang van de doelgroep die door de betreffende verplichting wordt geraakt en met de frequentie waarmee men bepaalde handelingen moet uitvoeren:

Aantal (bijvoorbeeld aantal ondernemingen of burgers) * Frequentie

Als je de kosten van alle handelingen bij een verplichting bij elkaar optelt, krijg je de **totale regeldrukkosten van die verplichting**. Tel je daarna de kosten van alle verplichtingen binnen één wet of regeling bij elkaar op, dan krijg je **het totaal aan regeldrukkosten van de wet, AMvB of ministeriële regeling**. Bij het berekenen van deze kosten gaat de overheid ervan uit dat iedereen de regels volledig naleeft. Dit geldt voor alle regels, **behalve bij subsidies en vergunningen (zie [Bijlage C](#))**.

Berekening regeldrukkosten

- Totale regeldrukkosten van een wet = som van de kosten per verplichting
- Kosten per verplichting = som van de kosten per handeling
- Kosten per handeling (of kosten van bepaalde investering/uitgaf) = $P \times Q$

P wordt hierbij gedefinieerd als de kosten van een handeling en Q als het aantal keren dat de handeling wordt uitgevoerd.

Algemene uitgangspunten bij het SKM

Bij het berekenen gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- Uitgaan van 100% naleving m.u.v. subsidies/vergunningen.
- Kosten die aan burgers/bedrijven zelf te wijten zijn, niet meenemen (boetes, acties n.a.v. inspecties, etc.)
- Er is geen ondergrens als het gaat om kwantificering van regeldrukkosten in de toelichting bij regelgeving. Ook kleine effecten moeten worden gekwantificeerd³. Uiteraard geldt hier wel het uitgangspunt van proportionaliteit. Dit betekent dat de diepgang van de kostenanalyse in redelijke verhouding staat tot de verwachte relevantie.
- Bij het bepalen van de omvang van doelgroepen, aantal handelingen, tijdsbesteding en uurtarieven kan gebruik worden gemaakt van reeds beschikbare data of schattingen. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van standaarduurtarieven en tijdsbesteding voor standaard handelingen zoals in het Handboek staat. Ook kan gewerkt worden met meerdere scenario's, bijvoorbeeld een minimum en maximum, of een bandbreedte. Stem daarbij zo mogelijk wel af met de beoogde doelgroep.

Checklist specifieke situaties

Er zijn verschillende specifieke situaties die van invloed kunnen zijn op de wijze waarop de regeldruk in kaart moet worden gebracht. **Bij het kwantificeren van de regeldrukkosten kan je nakijken te worden of de onderstaande situaties van toepassing zijn.**

1. [Grote verschillen in regeldrukkosten tussen verschillende doelgroepen](#)
2. [Samenloop met regelgeving van mede-overheden / verschuiving van regeldrukeffecten naar mede-overheden](#)
3. [Wetgeving in lagen](#)
4. [Investeringskosten](#)
5. [Invoering van een \(landelijke\) generieke ICT-voorziening door het Rijk](#)
6. [Business as usual costs \(bedrijfseigen kosten\)](#)
7. [Doorberekenen van kosten](#)
8. [Procedures in het kader van het civiel-, bestuurs- of strafrecht](#)
9. [Toezicht](#)
10. [Bezwaar](#)
11. [Bestuurlijke lasten en semi-overheidsorganisaties](#)
12. [Onderzoeksverplichtingen](#)
13. [Keuringen](#)
14. [Convenanten](#)
15. [Certificatie](#)
16. [Cao's](#)
17. [Caraïbisch Nederland](#)
18. [Octrooiaanvragen](#)
19. [Reiskosten](#)
20. [Sociale verplichtingen \(minimumloon, loondoorbetaling bij ziekte, etc\)](#)
21. [Beleidsregels](#)
22. [Naleving is minder dan 100%](#)
23. [Buitenlandse bedrijven zonder Nederlandse vestiging](#)
24. [Verbod](#)

Zie [bijlage A](#) hoe om te gaan met bovengenoemde gevallen. Neem contact op met de departementale regeldrukcoördinatie voor andere situaties of bij vragen.

³ Veel nieuwe regelgeving bevat kleine administratieve of operationele verplichtingen, zoals formulieren, registraties of rapportages. Individueel lijken deze lasten beperkt, maar samen kunnen zij — vooral voor kleine bedrijven — leiden tot aanzienlijke regeldruk. Het buiten beschouwing laten van kleine verplichtingen kan de totale impact van regelgeving daarom onderschatten.

Deel 3 – Vaststellen van uurtarieven, tijdsbesteding en omvang doelgroep

3.1 Uurtarieven bepalen

Bij het berekenen van regeldrukkosten wordt een onderscheid gemaakt tussen tarieven voor:

1. Burgers
2. Professionals
3. Bedrijven

Het heeft de voorkeur dat de keuze voor het te hanteren uurtarief voor bedrijven wordt gemaakt in samenspraak met de doelgroep.

Tarief burgers

Naast nalevingskosten wordt regeldruk voor burgers binnen het Standaard Kostenmodel primair uitgedrukt in tijdbelasting: de tijd die burgers besteden aan het voldoen aan wettelijke verplichtingen. Deze tijdsbesteding vormt voor burgers het meest merkbare aspect van regeldruk. Ten behoeve van beleidsvergelijking en rapportages worden de totale uren aan regeldruk voor burgers omgerekend naar euro's met behulp van een standaarduurtarief. **Het standaarduurtarief voor burgers is vastgesteld op €17** (zie [bijlage D](#) voor een nadere toelichting).

Tarief bedrijven

Uitgangspunt bij het berekenen van de regeldrukkosten voor bedrijven, is dat deze zo goed als mogelijk aansluit bij tarieven die binnen specifieke sectoren worden gebruikt. Dat zorgt voor een getrapte benadering:

1. Maak gebruik van de door EZK vastgestelde standaard uurtarieven per sector per opleidingsniveau (zie onderstaande tabel). Deze standaarduurtarieven zijn gebaseerd op de door het CBS berekende bruto uurlonen (zie [bijlage E](#)), waarbij de bruto uurlonen zijn opgehoogd met (1) een door EZK ingeschatte gemiddelde opslag voor werkgeverslasten (opslag = 52%), en vervolgens (2) met een door EZK gemaakte inschatting voor overhead (opslag = 25%).
2. Voor de situatie dat geen specifiek standaard uurtarief gehanteerd kan worden, bijvoorbeeld als er een sectoroverstijgend effect is, wordt gebruik gemaakt van een gemiddeld standaard uurtarief van **€56**. Analoog aan voorgaande berekening is ook dit uurtarief gebaseerd op de door het CBS berekende gemiddelde bruto uurloon (zie [bijlage E](#)), dat vervolgens is opgehoogd met (1) een door EZK ingeschatte gemiddelde opslag voor werkgeverslasten (opslag = 52%), en vervolgens (2) met een door EZK gemaakte inschatting voor overhead (opslag = 25%).

Tabel: Door EZK vastgestelde standaarduurtarieven voor bedrijven

Economische sector	Basisonderwijs, vmbo, mbo1 * (€ / uur)	Havo, vwo, mbo2-4** (€ / uur)	Hbo, wo*** (€ / uur)	Totaal voor sector (€ / uur)
1 Landbouw, bosbouw en visserij	33	41	61	43
2 Delfstoffenwinning	54	66	96	84
3 Industrie	40	50	78	59
4 Energievoorziening	48	57	82	72
5 Waterbedrijven en afvalbeheer	43	49	71	54
6 Bouwnijverheid	43	51	73	57
7 Handel	31	41	64	47
8 Vervoer en opslag	41	48	72	53
9 Horeca	25	34	45	34
10 Informatie en communicatie	44	52	70	67
11 Financiële dienstverlening	52	57	87	80
12 Verhuur en handel van onroerend goed	45	51	72	63
13 Specialistische zakelijke diensten	42	49	72	67
14 Verhuur en overige zakelijke diensten	35	41	56	42
15 Cultuur, sport en recreatie	34	40	56	49
16 Overige dienstverlening	32	41	68	53
17 Gezondheids- en welzijnszorg	37	47	69	57
18 Sectoroverstijgend	36	46	71	56

*Het behaalde onderwijsniveau omvat het basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo, de entreeopleiding (mbo1) en het praktijkonderwijs.

**Het behaalde onderwijsniveau omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo2), de vakopleiding (mbo3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo4).

***Het behaalde onderwijsniveau omvat de hbo- en wo-opleidingen (inclusief die leiden tot de doctorsgraad).

Waarom een opslag voor werkgeverslasten en overhead?

Wanneer je alleen het bruto uurloon gebruikt, onderwaardeer je de werkelijke kosten voor de werkgever. Het echte economische effect van regeldruk voor een bedrijf is niet alleen het bruto loon dat een werkgever aan een medewerker besteedt, maar ook alle bijkomende kosten die het bedrijf draagt voor die medewerker. De werkgever betaalt naast het brutoloon namelijk ook sociale premies en pensioen (werkgeverslasten) en overheadkosten (kantoorbenodigdheden, IT, elektriciteit, opleidingskosten, etc.) om een werknemer goed te laten functioneren. Zonder ophoging voor werkgeverlasten en overhead zou je de kosten voor de ondernemer structureel te laag inschatten.

Tarief professionals

Voor de eenvoud is gekozen om voor deze categorie een gemiddeld tarief te hanteren. Zie [bijlage F](#) voor de oorspronkelijke CBS-cijfers.

Gemiddeld bruto uurloon voor specialistische beroepen, 2024

Bron: CBS (werknemers 15 tot 75 jaar)

Beroepsgroep	Omschrijving	Gemiddeld bruto uurloon (€)*
Specialistische beroepen	Politiepersoneel (w.o. wijkagenten), verpleegkundigen met hogere opleiding en verloskundigen (w.o. wijkverpleegkundigen), onderwijsgeven.	63 euro (afgerond)

** Het brutoloon plus gemiddelde opslag voor werkgeverslasten van 52% + eigen schatting voor overhead: 25%*

3.2 Tijdsbesteding bepalen

Met de tijdsbesteding wordt bedoeld de tijd die het kost in uren gemeten om een bepaalde handeling te verrichten. Bij het bepalen van de tijd die de doelgroep kwijt zal zijn aan een specifieke handeling om aan een verplichting te kunnen voldoen, vindt een inschatting plaats. Het heeft de voorkeur dat deze inschatting wordt gemaakt in samenspraak met de doelgroep. Ook kan gebruik worden gemaakt van reeds beschikbare data bij een uitvoeringsorganisatie, toezichthouder of brancheorganisatie. Geef in de regeldrukparagraaf aan op basis waarvan de inschatting is gemaakt. ***Indien nadere data ontbreekt om een gedegen inschatting te maken, kan gebruik gemaakt worden van onderstaande tabellen met standaardhandelingen.***

Tijdsbestedingstabel bedrijven en professionals

Indien sprake is van een informatieverplichting voor bedrijven of professionals en er geen vergelijkbare gegevens met betrekking tot de tijdsbesteding voor het uitvoeren van handelingen beschikbaar zijn, kan de zogenaamde 'tijdsbestedingstabel voor bedrijven en professionals' worden toegepast. De tabel bevat de gemiddelde tijdsbesteding in minuten voor een aantal standaardhandelingen. De standaard handelingen zijn onderverdeeld naar 'eenvoudige', 'matige' en 'complexe' handelingen.

Tijdsbestedingstabel bedrijven en professionals⁴

Standaard handeling		Toelichting	Gemiddelde tijdsbesteding in minuten		
			Eenvoudig	Matig	Complex
1	Kennisneming / zich op de hoogte stellen van de verplichting	Welke inspanning is gewoonlijk nodig om kennis te nemen van de wettelijke verplichting?	3	5	60
2	Verzamelen van gegevens	Welke kosten worden gemaakt door het verkrijgen van de benodigde informatie en gegevens?	2	10	120
3	Formulieren invullen, etiketteren, markeren	Welke kosten worden gemaakt, bijvoorbeeld door een aanvraagformulier in te vullen?	3	5	30
4	Het uitvoeren van berekeningen	Welke berekeningen, evaluaties, tellingen moeten worden uitgevoerd?	2	20	240
5	Controleren van gegevens	Zijn de kosten gemaakt vanwege controlemaatregelen?	1	10	60
6	Corrigeren van fouten	Ontstaat er inspanning door controlemaatregelen?	2	10	60
7	Gegevens verwerken	Welke kosten worden gemaakt door de verwerking van gegevens?	3	20	300
8	Data versturen of publiceren	Welke kosten worden gemaakt door het verzenden van gegevens en / of het publiceren van gegevens of informatie?	1	2	5
9	Interne vergaderingen	Welke kosten worden gemaakt door noodzakelijke interne vergaderingen?	5	60	600
10	Externe vergaderingen	Welke kosten worden gemaakt door noodzakelijke externe vergaderingen (bijvoorbeeld met belastingconsulent)?	10	60	480
11	Uitvoeren van betalingsopdrachten	Zijn er kosten gemaakt, bijvoorbeeld bij maken van een banktransactie?	2	4	15
12	Kopiëren, archiveren en opslaan van documenten	Zijn er kosten gemaakt, bijvoorbeeld voor fotokopieeractiviteiten of archiefwerk?	1	2	12
13	Controle / inspecties / audits door overheidsinstanties	Welke kosten worden gemaakt in het kader van inspecties / audits?	5	50	480
14	Correcties die moeten worden aangebracht als gevolg van de inspectie	Zijn er kosten voor correcties en herziening van gegevens?	4	30	500
15	Vergaren van aanvullende op verzoek van een overheidsinstelling	Zijn er extra kosten verbonden aan het verstrekken van aanvullende informatie?	3	15	120

⁴ Bron: LEITFADEN zur Ermittlung und Darstellung des Erfüllungsaufwands in Regelungsvorhaben der Bundesregierung 2025, Statistisches Bundesamt

16	Opleiding	Zijn er kosten gemaakt omdat het nakomen van een verplichting nadere training vereist?	2	33	600
17	Aanpassen van interne processen	Hoeveel moeite kost het als interne processen moeten worden veranderd of aangepast?	300	720	3480
18	Toezichtmaatregelen	Zijn er extra kosten verbonden als gevolg van monitoring door toezichthouders?	30	240	4200
19	Inkoop van diensten	Zijn er (naast het bedrag van inhuur) tijdskosten verbonden aan het inkopen van externe diensten, zoals deskundigenrapporten of inspecties?	10	60	300

Tijdsbestedingstabel burgers

Indien sprake is van een informatieverplichting voor burgers en er geen vergelijkbare gegevens met betrekking tot de tijdsbesteding voor het uitvoeren van handelingen beschikbaar zijn, kan de zogenaamde tijdsbestedingstabel voor burgers worden toegepast. De tabel bevat de gemiddelde tijdsbesteding in minuten voor een aantal standaardhandelingen. De standaard handelingen zijn onderverdeeld naar 'eenvoudige', 'matige' en 'complexe' handelingen.

Tijdsbestedingstabel burgers⁵

Standaard handeling		Gemiddelde tijdsbesteding in minuten		
		Eenvoudig	Matig	Complex
1	Kennisneming / zich op de hoogte stellen van de wettelijke verplichting	2	5	15
2	Verkrijgen van deskundig advies door overheidsinstanties (bijv. KvK, gemeente)	5	20	60
3	Verzamelen van informatie (bijvoorbeeld formulieren, bewijsstukken, foto's, etc.)	2	3	25
4	Bewerken van gegevens en data (inclusief het uitvoeren van berekeningen en controles)	1	30	48
5	Formulieren invullen	3	6	60
6	Opstellen van documenten (brieven, e-mails, etc.)	3	5	10

⁵ Bron: LEITFADEN zur Ermittlung und Darstellung des Erfüllungsaufwands in Regelungsvorhaben der Bundesregierung 2025 Statistisches Bundesamt

7	Informatie of gegevens verzenden naar bevoegde instanties (indien nodig, inclusief persoonlijk overhandigen)	1	2	5
8	Uitvoeren van betalingsopdrachten (bijvoorbeeld het doen van een online overboeking)	1	2	3
9	Kopiëren, archiveren en opslaan van documenten	1	2	4
10	Het organiseren en voorbereiden van inspecties door overheidsinstanties (veiligheidsinspecties, controlebezoeken, keuringsarts enz.)	3	30	140
11	Aanleveren van aanvullende informatie bij navraag door overheid (presentatie van documenten, etc.)	2	5	15

3.3 Omvang doelgroepen bepalen

De omvang van de doelgroep die door de regelgeving geraakt wordt is mede van invloed op de totale omvang van de regeldrukkosten. Het gaat hier om het aantal ondernemingen (of vestigingen), burgers of professionals waarop de verplichting van toepassing is. Dit betekent dat moet worden nagegaan wat de doelgroep is van de verplichting en om hoeveel bedrijven, burgers of professionals het gaat.

Doelgroep burgers

De doelgroep burgers kan bestaan uit individuele of georganiseerde burgers.

Individuele burgers

- Personen die zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). De BRP bevat gegevens van 'ingezetenen' en 'niet-ingezetenen'.
 - Ingezetene: iemand die in een Nederlandse gemeente woont en waarvan de persoonsgegevens worden bijgehouden in de Basisregistratie Personen.
 - Niet-ingezetene: iemand die in het buitenland woont of tijdelijk in Nederland verblijft (korter dan 4 maanden), en met een Burgerservicenummer geregistreerd staat in de Registratie Niet-ingezetenen (RNI) dat onderdeel is van de BRP.
- Personen woonachtig in Caribisch Nederland die zijn ingeschreven in de Persoonsinformatievoorziening Caribisch Nederland (PIVA). Tot de Nederlandse burgers horen ook de burgers van Caribisch Nederland. Dit zijn de drie bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba en zijn onderdeel van het Nederlandse staatsbestel.

Let op:

Bij het bepalen van de omvang van de doelgroep burgers moet duidelijk worden gemaakt of de regeling alleen geldt voor Europees Nederland of dat deze ook toepasselijk zal zijn op één of meer van de **BES-eilanden (Caribisch Nederland)**. Uitgangspunt is medegelding (comply); de doelgroepen aldaar moeten dan worden meegenomen in de beschrijving van de verwachte regeldrukeffecten. Als medegelding niet expliciet is geregeld, moet in de toelichting uitgelegd worden wat hiervan de reden is; er moet inzichtelijk zijn welke (lokale) feiten en omstandigheden zijn afgewogen (explain). Indien geen sprake is van medegelding voor de BES hoeven de doelgroepen aldaar niet te worden meegenomen in de beschrijving van de verwachte regeldrukeffecten.

Bronnen per categorie burgers

Categorie	Toepasselijke bronnen
A. Ingezetenen (BRP)	BRP, CBS StatLine, departementale uitvoeringssystemen
B. Niet-ingezetenen (RNI)	RNI, CBS, Statline , departementale uitvoeringssystemen
C. Caribisch Nederland (PIVA)	PIVA, CBS Caribisch Nederland, Rijksdienst Caribisch Nederland (RCN) / lokale uitvoerders

Wet- en regelgeving kan gericht zijn op specifieke subdoelgroepen van burgers. Zoals ouderen, uitkeringsgerechtigden en vrijwilligers. Door gebruik te maken van Statline van CBS kunnen specifieke selecties gemaakt worden om de omvang van deze specifieke doelgroepen te bepalen.

Zie bijvoorbeeld de volgende links:

- Ouderen: [Prognose bevolking; geslacht en leeftijd](#)
- Uitkering: [Personen met een uitkering](#)
- Vrijwilligers: [Vrijwilligerswerk](#)

Georganiseerde burgers

Hieronder vallen instellingen, die als doel hebben het behartigen van het gezamenlijke of bredere maatschappelijke belang. Het gaat hierbij vaak om instellingen, die niet worden gefinancierd vanuit overheidsbijdragen en die werkzaam zijn in de maatschappelijke, culturele of sportieve sector en wier werkzaamheden voor een groot deel door [vrijwilligers](#) (dus in beginsel onbetaald) worden uitgevoerd. Een dergelijke vrijwilligersorganisatie kan een [goed doel](#) zijn, maar dit hoeft niet. Wel zijn vrijwilligersorganisaties doorgaans (onderdeel van) [stichtingen](#) of [verenigingen](#) zonder winstoogmerk. Voor meer informatie over het aantal stichtingen of verenigingen in Nederland, zie deze [link](#).

Doelgroep bedrijven

Onder bedrijven wordt verstaan alle beroepsmatige deelnemers aan het economische proces in een bepaalde categorie diensten en/of producten die in principe een winstoogmerk hebben. Tot de Nederlandse bedrijven horen ook de bedrijven van Caribisch Nederland.

CBS informatie over alle bedrijven in Nederland

Indien regeldrukkosten van toepassing zijn op alle bedrijven in Nederland, kan worden uitgegaan van de volgende verdeling (CBS-cijfers 1^e kwartaal 2026, gebaseerd op 2,4 miljoen actieve ondernemingen (100%)):

Jaar 2026, 1e kwartaal

Type bedrijf	Aantal werkzame personen	Aantal bedrijven	Percentage
ZZP'er	1 werkzaam persoon	1.996.700	82,54%
Mico	2 tot 10 werkzame personen	350.465	14,49%
Klein	10 tot 50 werkzame personen	56.015	2,32%
Midden	50 tot 250 werkzame personen	12.170	0,50%
Groot	250 tot 500 werkzame personen	1.885	0,08%
	500 tot 1000 werkzame personen	995	0,04%
	1000 tot 2000 werkzame personen	480	0,02%
	2000 of meer werkzame personen	350	0,01%
Totaal 2026, 1e kwartaal		2.419.060	

Zie voor de meest actuele informatie [het Dashboard Economie](#) van het CBS.

Op de BES-eilanden is een kamer van koophandel verantwoordelijk voor het register met bedrijven en organisaties:

- [Register bij de Kamer van Koophandel en Nijverheid Bonaire](#)
- [Register bij de Kamer van Koophandel en Nijverheid Sint Eustatius en Saba](#)

CBS informatie over specifieke branches of over bedrijven per grootteklasse of rechtsvorm

Indien regeldrukkosten zullen gelden voor een specifieke branche of voor enkele categorieën bedrijven, kan je gebruik maken van de Standaard BedrijfsIndeling (SBI) van de Kamer van Koophandel. De SBI is een classificatie van economische activiteiten. Elk bedrijf krijgt een code van de Kamer van Koophandel (KVK) die aangeeft hoe de belangrijkste economische activiteiten van dat bedrijf gezien worden. Eenvoudig gezegd: Is het bedrijf bijvoorbeeld een bakker of is het een slager? Zo maakt bijvoorbeeld het CBS gebruik van de deze SBI indeling in hun statistieken.

Indien regeldrukkosten zullen gelden voor een specifieke bedrijfsgrootte of voor een specifieke rechtsvorm, is informatie daarover ook goed te selecteren in de genoemde online Statline database. Op deze site [StatLine](#) kan je relevante tabellen selecteren via: "thema's", "bedrijven" en "bedrijvendemografie" en dan kiezen uit "bedrijven" of "vestigingen". Bij "bedrijven" kan je vervolgens bij de "bedrijfstak" de relevante SBI (van alleen eerste tot vijfde digit) selecteren voor de detailinformatie over deze SBI, of informatie vinden bijvoorbeeld per bedrijfsgrootte of per een specifieke rechtsvorm.

De informatie per SBI, groep van SBI's, groep van grootteklassen en rechtsvorm op de peildatum is te vinden via de link: [StatLine - Bedrijven; bedrijfsgrootte en rechtsvorm \(cbs.nl\)](#) Vanwege de veelheid van beschikbare informatie is het van belang goed te bepalen welke selectie toegepast dient te worden.

Behalve het CBS kan je ook het georganiseerde bedrijfsleven raadplegen. Zie bijv. deze websites:

- www.vno-ncw.nl/leden-vno en www.mkb.nl/leden
- www.onl.nl
- www.lto.nl

Doelgroep professionals

Naast bedrijven en burgers is er een categorie professionals binnen de overheid, zogenoemde publieke professionals, die namens de overheid een functie vervullen, die van groot belang is voor het gemakkelijker en efficiënter laten verlopen van het maatschappelijk en economisch verkeer. Met deze term wordt binnen de regeldrukoperatie traditioneel geduid op professionals uit de sectoren zorg, onderwijs, veiligheid en sociale zekerheid. Andere publieke professionals zijn echter niet uitgesloten.

Zie voor meer informatie de volgende websites:

- [Het Dashboard Arbeidsmarkt zorg en welzijn van het CBS](#)
- [Onderwijsarbeidsmarkt in cijfers](#)
- [Kenmerken politiepersoneel naar politiedistrict](#)

Let op: Bij het nagaan van het aantal gaat het niet altijd om de hoeveelheid bedrijven of burgers. Het kan in sommige gevallen ook gaan om het aantal werknemers (bijvoorbeeld bij een VOG verplichting) of om het aantal producten. Er kan dan gerekend worden met de kosten voor het aantal producten of aantal werknemers waar het om gaat.

Deel 4 - Voorbeelden

In dit deel worden kort enkele voorbeelden gegeven van hoe een regeldrukberekening eruit kan zien en hoe de uitkomsten van een berekening kan worden samengevat in een overzichtelijke tabel.

Voorbeeld P en Q berekeningen

Voorbeeld berekening P

Uitzendbureau X moet ingevolge de wettelijke identificatieplicht bij werk de identiteit van bij het uitzendbureau in dienst tredende uitzendkrachten controleren. Eén van de activiteiten is het controleren van het ID-bewijs en het maken van een kopie/scan van het NL-ID-bewijs. Voor de controle op echtheid moet ook een blauwe UV-lamp worden aangeschaft. Het interne uurtarief van degene die op echtheid controleert en de kopie/scan maakt is €56 (een uitzendbureau behoort tot de sector 'verhuur en overige zakelijke diensten').

Controleren en scannen kost 10 minuten per in dienst tredende uitzendkracht. Een blauwe UV-lamp kost €80 en wordt in 3 jaar afgeschreven.

P is dan:

P arbeid = $(€56 * 10/60) = €9,33$ per keer

P investering $(€80 * 1/3) = €26,70$ per vestiging per jaar

Voorbeeld berekening Q

De identiteit van alle in dienst tredende uitzendkrachten moet worden gecontroleerd. In het betreffende jaar zijn er 1.374.480 uitzendkrachten in dienst getreden van uitzendbureaus. De controle op echtheid vindt plaats per vestiging. Elke vestiging moet beschikken over een blauwe UV-lamp. In totaal gaat het om 4.845 vestigingen.

Q is in dit geval:

Q activiteit = 1.374.480

Q investering = 4.845

De totale regeldrukkosten van het controleren ID-bewijs en kopiëren/scannen van NL-ID-bewijs zijn per jaar:

Totale regeldrukkosten = $P * Q = (P \text{ interne activiteit} * Q \text{ activiteit}) + (P \text{ investering} * Q \text{ investering}) = (€9,33 * 1.374.480) + (€26,70 * 4.845) = €12.823.898,40 + €129.361,50 = €12.953.260$ (afgerond).

Voorbeeld tabel voor rapportage van de regeldrukkosten

Wanneer de regeldrukkosten moeten worden toegelicht in een regeldrukparagraaf bij een regeling, helpt het om de kosten overzichtelijk samen te vatten in tabelvorm. Een tabel maakt in één oogopslag zichtbaar **welke regeldrukkosten er zijn**, voor **welke doelgroepen** (bijv.

burgers en bedrijven) en **hoe hoog** deze kosten zijn. Het opnemen van de kosten in tabelvorm, voorzien van een kwalitatieve toelichting, vergroot de transparantie van de effecten en voorkomt dat kosten “verstopt” raken in lopende tekst. Het vergroot bovendien de vergelijkbaarheid van de kosten voor de verschillende doelgroepen. Dit maakt het voor relevante partijen (denk aan de doelgroepen zelf, ATR en de Tweede Kamer) eenvoudiger om de proportionaliteit van de regeldruk te kunnen beoordelen.

Een tabel is in principe vormvrij. Het is van toegevoegde waarde om in de tabel informatie te geven over de meest relevante gegevens, zoals:

- handelingen per verplichting;
- tijdsbesteding;
- uurtarieven;
- eventuele out of pocket kosten;
- aantal organisaties of burgers (met zo mogelijk een onderscheid naar specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld mkb of grootbedrijf);
- totale regeldrukkosten (onderverdeeld naar eenmalige en structurele kosten).

Hieronder een voorbeeld hoe dat eruit zou kunnen zien voor een fictief bouw- of installatiebedrijf dat in dit geval over een specifiek certificaat dient te beschikken:

Eenmalige regeldrukkosten verkrijgen certificaat (fictieve aantallen)

Handelingen	Tijd (uren)	Uurtarief	Kosten (out of pocket)	Regeldruk per bedrijf	Aantal organisaties	Regeldrukkosten
Verkrijgen certificaat	240	57	150	13.830	15	207.450
Totaal eenmalige kosten						207.450

Structurele regeldrukkosten verkrijgen eerste accreditatie

Handelingen	Tijd (uren)	Uurtarief	Kosten (out of pocket)	Regeldruk per bedrijf	Aantal organisaties	Regeldrukkosten
Bijhouden administratie	180	57	-	10.260	15	153.900
Opleiding personeel	600	57	-	34.200	15	513.000
Totaal structurele kosten						666.900

Let op: regeldrukkosten voor de doelgroepen burgers, bedrijven en professionals worden niet per maatregel tot één gezamenlijk totaalbedrag opgeteld. Voor iedere doelgroep dient een eigen totaalbedrag te worden berekend.

Deel 5 - Het schrijven van een regeldrukparagraaf

De analyse van de regeldrukkosten dient uiteindelijk te worden opgenomen in een aparte regeldrukparagraaf in de Toelichting bij de betreffende regeling. De regeldrukparagraaf vormt een essentieel onderdeel van de toelichting bij nieuwe wet- en regelgeving. Deze paragraaf heeft tot doel om inzichtelijk te maken welke gevolgen de voorgenomen regeling heeft voor de regeldrukkosten en ervaren regeldruk voor burgers, bedrijven en professionals.

Belang van een goede regeldrukparagraaf

Een kwalitatief sterke regeldrukparagraaf is van belang om meerdere redenen:

- a. **Onderbouwing van beleidskeuzes**
De paragraaf maakt expliciet welke lasten voortvloeien uit beleidskeuzes en waarom deze gerechtvaardigd zijn. Dit dwingt tot een bewuste afweging tussen beleidsdoelen en regeldrukeffecten.
- b. **Transparantie richting politiek en samenleving**
De Tweede Kamer, stakeholders en toezichthouders moeten kunnen begrijpen welke gevolgen regelgeving heeft in de praktijk. Een heldere regeldrukparagraaf voorkomt onduidelijkheid en versterkt de legitimiteit van beleid.
- c. **Betere uitvoerbaarheid en naleving**
Regels die onnodig complex of kostbaar zijn, worden slechter nageleefd. Inzicht in regeldruk helpt bij het ontwerpen van werkbare en begrijpelijke regelgeving.
- d. **Consistentie en vergelijkbaarheid**
Een gestandaardiseerde aanpak maakt het mogelijk om regeldrukeffecten tussen verschillende regelingen te vergelijken en cumulatie van lasten te signaleren.

Waar herken je een goede regeldrukparagraaf aan?

Een regeldrukparagraaf moet voldoen aan de volgende eisen:

a. Korte beschrijving per maatregel

- Vergelijk de nieuwe situatie met de bestaande situatie (nulalternatief): wat lost de wijziging in regelgeving op? En hoe?
- Benoem eventuele knelpunten of verbeterpunten.
- Relevante doelgroepen (burgers, bedrijven, professionals).

b. Kwantificering waar mogelijk

- Onderbouw aannames en gebruikte parameters expliciet.
- Besteed aandacht aan zowel structurele als eenmalige lasten.

c. Proportionaliteit en werkbaarheid

- Geef aan waarom de regeldruk in verhouding staat tot het beoogde beleidsdoel.
- Geef aan of bepaalde doelgroepen kunnen worden uitgesloten van de verplichtingen.
- Geef aan of de op te leggen verplichting werkbaar of doenlijk is voor de betreffende doelgroep.

d. Aandacht voor mitigerende maatregelen

- Geef aan welke maatregelen zijn genomen om regeldruk te beperken (bijv. digitalisering, standaardisering, hergebruik van gegevens).
- Beschrijf eventuele vereenvoudigingen of uitzonderingen.

e. Consultatie en praktijktoetsing

- Betrek signalen uit internetconsultatie, uitvoerings- en handhaafbaarheidstoetsen.

- Verwerk input van stakeholders over ervaren regeldruk (MKB-toets)
- Verwerk adviezen van het Adviescollege toetsing regeldruk, of adresseer waarom bepaalde adviespunten niet worden opgevolgd.

Veelvoorkomende valkuilen

Dossierhouders dienen alert te zijn op de volgende valkuilen:

- Het onderschatten of niet kwantificeren van regeldruk.
- Het ontbreken van een duidelijke vergelijking met de huidige situatie.
- Het gebruik van onvoldoende onderbouwde aannames vanwege politieke wensen.
- Het te laat in het proces uitvoeren van de regeldrukanalyse.
- Het niet kwantificeren bij beperkte regeldrukeffecten.

Voorbeelden van goede regeldrukparagrafen

De beschrijving van regeldruk moet in een aparte paragraaf van de toelichting bij een regeling staan. Hieronder enkele verwijzingen naar voorbeelden van hoe een regeldrukparagraaf, inclusief een goede kwantificering, er uit kan zien⁶.

Ministerie van SZW

Subsidieregeling duurzame inzetbaarheidsinterventies

Zie de Toelichting, paragraaf 6 Budgettaire consequenties en regeldruk.

[Staatscourant 2022, 11641](#)

Ministerie van BZK

Uitvoeringsregeling Wet Normering Topinkomens

Analyse van de regeldrukgevolgen, en een reactie op het ATR-advies zijn uitgewerkt in de Toelichting, paragraaf 5 Administratieve lasten.

[Staatscourant 2017, 70474](#)

Ministerie van LNV

Regeling wijziging Uitvoeringsregelgeving Meststoffenwet i.v.m. derogatie

Analyse van de regeldrukgevolgen, en een reactie op het ATR-advies zijn uitgewerkt in de Toelichting, paragraaf 3 Effecten bedrijfsleven en overheid.

[Staatscourant-2018-29267 \(pdf\)](#)

Ministerie van IenW

Wijziging van de Regeling voertuigen voor invoering van de APK-roetfiltercontrole met deeltjesteller

Zie de Toelichting, paragraaf 3.2 Regeldrukeffecten burgers en bedrijven en advies ATR.

[Staatscourant 2021, 2214](#)

Besluit tot kentekening bijzondere bromfietsen

De regeldrukgevolgen staan in hoofdstuk 6.

[Open overheid / Ontwerpbesluit tot wijziging Kentekenreglement](#)

⁶ Bron: <https://www.adviescollegeregeldruk.nl/>

Wat te doen bij beperkte regeldruk?

Het is zeker niet altijd noodzakelijk om uitgebreide teksten of berekeningen in een regeldrukparagraaf op te nemen. Als het regeldrukeffect beperkt is, kan een korte kwalitatieve en kwantitatieve vermelding ook volstaan. Uitgangspunt is dat duidelijk wordt gemaakt wat de te verwachten regeldrukeffecten zijn.

Deel 6 – Controle van de regeldrukberekening door ATR

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) adviseert de overheid over het voorkomen van onnodige regeldruk. De belangrijkste taak van ATR is het toetsen van en adviseren over de regeldrukgevolgen van voorgenomen wet- en regelgeving. ATR kan voorafgaand aan de formele advisering meedenken met departementen. Zij kunnen meedenken over de probleemanalyse, eventuele minder belastende alternatieven, de werkbaarheid en het in beeld brengen van de regeldruk.

ATR gebruikt in haar formele advisering een toetsingskader dat de volgende vragen bevat:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

ATR beoordeelt in principe alle wetsvoorstellen, AMvB's en ministeriële regelingen met naar verwachting omvangrijke regeldrukgevolgen. ATR heeft geen oordeel over de wenselijkheid van het doel van de regelgeving. ATR kan adviseren om een of meerdere onderdelen van de voorgenomen wet- en regelgeving te verbeteren. ***De toelichting bij de voorgenomen wet- en regelgeving moet de inhoud van het ATR-advies vermelden en per adviespunt duidelijk maken hoe met het adviespunt is omgegaan.*** Ook dient gemotiveerd te worden toegelicht indien en waarom er wordt afgeweken van het ATR-advies. Zo draagt ATR eraan bij dat kabinet en parlement de informatie hebben om een weloverwogen besluit te nemen over nieuwe regelgeving en daarmee onnodige regeldruk voor de samenleving te voorkomen.

Korte weergave procedure voor de formele advisering door ATR

- Dien voorstellen bij ATR in zodra ze inhoudelijk zijn uitgewerkt, inclusief kwalitatieve/kwantitatieve regeldrukonderbouwing.
- Stuur de stukken naar adviesaanvraag@atr-regeldruk.nl; ATR bevestigt ontvangst en neemt contact op.
- ATR toetst parallel aan de consultatie (aanleveren vóór de start). ATR adviseert binnen vier weken (of einde consultatietermijn) en kan bij complexiteit de adviestermijn verlengen (artikel 4, eerste en derde lid, Regeling procedures ATR).
- Dossierhouder ontvangt een conceptadvies voor hoor- en wederhoor; het definitieve advies kent vier dictumopties:
 - **dictum 1 ("indienen / vaststellen")**
Het voorstel heeft geen aanpassing nodig.
 - **dictum 2 ("indienen / vaststellen nadat"):**
Het voorstel en/of de onderbouwing moeten licht worden aangepast.
 - **dictum 3 ("niet indienen / vaststellen tenzij")**
Het voorstel en/of de onderbouwing moet op onderdelen aanzienlijk worden verbeterd.
 - **dictum 4 ("niet indienen / vaststellen")**
Het wetsvoorstel kent fundamentele bezwaren en/of de onderbouwing schiet ernstig tekort c.q. ontbreekt.
- In het geval van een dictum 4 acht ATR de tekortkomingen in de voorgelegde regelgeving te ernstig om verder in procedure te worden gebracht.
- Verwerk ATR-adviezen in de toelichting, zend het advies mee naar de Afdeling advisering van de Raad van State en de Tweede Kamer.

- Bij geringe regeldruk kan ATR besluiten geen formeel advies te geven (verkorte procedure). Dit moet ook in de toelichting bij het voorstel worden opgenomen.
- Deze toezending moet plaatsvinden zodat ATR kan beoordelen of en in hoeverre de bijstellingen substantiële regeldrukeffecten hebben. ATR brengt een eventuele aanvullende zienswijze binnen twee weken uit.

Zie voor meer informatie deze infographic op de website van ATR.

Uitzonderingen voor formeel advies door ATR

Nationale regelgeving

In beginsel adviseert ATR over alle voorgenomen wetten, AMvB's en ministeriële regelingen. In een aantal gevallen is een uitzondering gemaakt op dat uitgangspunt:

Volgens artikel 3, tweede lid Instellingswet ATR:

1. wetsvoorstellen ter vaststelling van de rijksbegroting⁷;
2. wetsvoorstellen, ontwerp AMvB's en ministeriële regelingen op het gebied van strafrecht en strafvordering;

Volgens artikel 2 Regeling Procedures ATR:

3. ministeriële regelingen die vanuit hun aard geen substantiële effecten op de regeldruk hebben en uitsluitend bestaan uit:
 - a. technische verbeteringen van fouten;
 - b. de vaststelling of wijziging van bedragen, tarieven of percentages;
 - c. de vaststelling of wijziging van openstellingsperiodes en subsidieplafonds voor subsidieregelingen;
 - d. de verlenging van tijdelijke regelingen;
 - e. regels over de verhoudingen tussen overheden; of
 - f. de vastlegging van een afgesloten collectieve arbeidsovereenkomst voor ambtenaren die niet werken in de sectoren zorg, onderwijs, veiligheid en sociale zekerheid.

Europese regelgeving

Volgens artikel 1:7, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht:

4. Indien het voorgenomen besluit uitsluitend strekt tot uitvoering van een bindend besluit van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie.

Volgens artikel 3, eerste lid, onderdeel c van de Instellingswet ATR:

5. ATR adviseert over alle ontwerpen van EU-wetgevingshandelingen waarvoor een BNC-fiche wordt opgesteld. ATR ontvangt daartoe het conceptfiche (conform de Instellingswet ATR). Indien het besluitvormingsproces van de EU zo spoedeisend is dat geen BNC-fiche, maar een verkorte kabinetsappreciatie aan de Staten-Generaal gestuurd (waarvan een beschrijving van de gevolgen voor de regeldruk geen deel uitmaakt) worden die ontwerpen niet voor advies aan ATR voorgelegd.

⁷ Dit betreft begrotingswetten, dus geen wet- en regelgeving die budgettaire gevolgen hebben.

Hoewel deze regelgeving niet aan ATR hoeven te worden voorgelegd, moet in de toelichting bij deze regelgeving wel aandacht worden besteed aan de kwantitatieve en kwalitatieve regeldrukeffecten.⁸ Ook dient in de toelichting expliciet te worden vermeld dat de regelgeving niet is voorgelegd aan ATR op basis van de aangegeven uitzonderingsgronden.

Alle niet uitgezonderde regelgeving moet voor advies aan ATR worden voorgelegd. Dat geldt ook voor spoedregelgeving. Dit laat onverlet dat het kan voorkomen dat een regeling die niet is uitgezonderd geen of geen substantiële regeldruk oplevert. Dit is ter beoordeling van ATR. In zo'n geval kan ATR aangeven dat geen formeel advies wordt uitgebracht.

⁸ Aanwijzingen voor de regelgeving, aanwijzing 7.5a.

Bijlage A - Toelichting op specifieke situaties

1. Grote verschillen in regeldrukkosten tussen en binnen verschillende doelgroepen

Bij het berekenen van de regeldrukkosten wordt uitgegaan van een gemiddeld (efficiënt) bedrijf (of burger / professional). Als te verwachten is dat de regeldrukkosten voor een bepaald type bedrijf of een bepaald soort burger wezenlijk afwijken van dat gemiddelde, dan zal in de berekening dit onderscheid gemaakt moeten worden, zowel in de Q (aantal burgers/bedrijven) als de P (aantal uur per type bedrijf of soort burger) en de subtotalen gesommeerd moeten worden. Dit betekent dat, als een zzp'er of een MKB-bedrijf duidelijk meer tijd kwijt is dan gemiddeld (of anderszins meer kosten moet maken door bijvoorbeeld uitbesteding), dit apart berekend moet worden.

2. Samenloop met regelgeving van mede-overheden / verschuiving van regeldrukeffecten naar mede-overheden

In deze paragraaf wordt ingegaan op de regeldrukeffecten uit de regelgeving die door mede-overheden (ZBO's, gemeenten, provincies, waterschappen) wordt uitgevoerd. Hierbij wordt aangegeven op welke wijze met de regeldrukeffecten uit deze regelgeving in de meetmethode wordt omgegaan.

Voorbeelden van regelgeving in medebewind zijn het verlenen van bouwvergunningen door gemeenten en het medebewind als gevolg van de decentralisatie van taken naar gemeenten op het terrein van jeugdzorg, zorg voor langdurig zieken en ouderenzorg. Voor de uitvoering van hun taken kunnen bestuursorganen beleidsvrijheid hebben om nadere regels (en dus inhoudelijke en informatieverplichtingen) op te stellen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om situaties waarbij rekening moet worden gehouden met lokale en regionale omstandigheden bij gemeenten, provincies of waterschappen.

Beleidsruimte

De beleidsruimte van bestuursorganen kan sterk variëren. Voor autonome taken is de beleidsruimte volledig, voor taken in medebewind kan de beleidsruimte variëren of – in situaties waarbij voorschriften landelijk zijn bepaald – helemaal niet aanwezig zijn. Naast de beleidsruimte is de wijze waarop de regelgeving in de praktijk wordt uitgevoerd bepalend voor de omvang van de regeldrukkosten. Verschillen worden bijvoorbeeld veroorzaakt door de wijze waarop informatie kan worden opgevraagd of ingediend (bijvoorbeeld met behulp van ICT of met formulieren via de post). De keuzes voor de wijze waarop een bestuursorgaan hiermee omgaat, worden in de meeste gevallen binnen het bestuursorgaan gemaakt. Hiermee kan het bestuursorgaan – al dan niet gestimuleerd door de rijksoverheid – de regeldruk beïnvloeden. Een elektronisch vooraf ingevuld formulier kost immers minder tijd dan een schriftelijk formulier dat volledig door de aanvrager moet worden ingediend.

De wijze waarop een bestuursorgaan beleidsruimte heeft en hiervan gebruik maakt is van invloed op de omvang van de regeldrukkosten. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in vier categorieën:

Categorie I. Rijksregelgeving: De regelgeving wordt direct door het Rijk – lees: de departementen en de zelfstandige bestuursorganen – opgesteld en uitgevoerd. Een voorbeeld is de regelgeving inzake de kinderbijslag die door de Sociale verzekeringsbank wordt uitgevoerd.

Categorie II. Medebewind zonder beleidsvrijheid: De regelgeving wordt direct door het Rijk opgesteld. Het met deze taak belaste bestuursorgaan heeft een uitsluitend uitvoerende taak en derhalve geen beleidsvrijheid. Voorbeelden van deze regelgeving is de Paspoortwet en de Wet studiefinanciering.

Categorie III. Medebewind met beleidsvrijheid: De regelgeving wordt door het Rijk opgesteld. Het bestuursorgaan heeft de vrijheid om aanvullende regels te stellen en is vrij in de wijze van uitvoering. In deze categorie worden regeldrukkosten beïnvloed door de wijze waarop een bestuursorgaan invulling geeft aan de beleids- en uitvoeringsruimte. Een voorbeeld van deze regelgeving is de Participatiewet.

Categorie IV. Autonome regelgeving: De regelgeving wordt niet opgesteld door het Rijk maar door een bestuursorgaan, deze bepaalt zelf het beleid en de daarbij gestelde regels en informatieverplichtingen.

Bovengenoemde categorieën sluiten elkaar niet uit. Dat wil zeggen dat binnen wet- en regelgeving er sprake kan zijn van een of meerdere categorieën beleidsruimte naast elkaar, waardoor sommige regeldrukkosten wel en andere regeldrukkosten niet worden meegenomen.

De toerekening van de regeldrukeffecten uit de vier categorieën vindt als volgt plaats:

- De regeldrukeffecten van de categorieën I en II worden toegedeeld aan het Rijk.
- De regeldrukeffecten van de categorieën III en IV worden toegedeeld aan de bestuursorganen.

Tegen de achtergrond van de bovenstaande verdeling wordt opgemerkt dat rekening moet worden gehouden met het verschuiven van de verantwoordelijkheid van departement en bestuursorganen indien – om bijvoorbeeld politieke redenen – wordt gekozen voor (de)centralisatie van bepaalde taken. Dit kan namelijk tot gevolg hebben dat de verantwoordelijkheid voor de regeldrukeffecten verschuift van het Rijk naar de bestuursorganen (bij decentralisatie) of andersom (bij centralisatie). Uit de regeldrukparagraaf dient duidelijk te worden dat er sprake is van een verschuiving (waterbed-effect) en wat het netto effect voor burgers of bedrijven in totaliteit zal zijn, waar mogelijk met een kwantificering, bijv. in de vorm van een bandbreedte of scenario's.

3. Wetgeving in lagen

In gevallen dat nieuwe wetten gevolgd worden door AMvB's en regelingen is het de bedoeling om al op het niveau van de wet zoveel mogelijk de regeldruk in te schatten en niet te wachten op de uitwerking daarvan in de lagere regelgeving. Dit is nodig om de mogelijke gevolgen van het wetsvoorstel goed en zo volledig mogelijk te kunnen beoordelen. Omgekeerd is het ook onvoldoende om in die lagere wetgeving simpelweg te melden dat de regeldruk in de hogere wetgeving al (ruw) geschat is. Indien bij de totstandkoming van de hogere regelgeving het nog niet duidelijk is hoe het een of ander wordt uitgewerkt in de lagere regelgeving, kan een (grove) schatting van de regeldrukkosten aan de hand van een bandbreedte worden gegeven. In de vervolg regelgeving wordt de berekening vervolgens definitief gemaakt.

4. Investeringskosten

Verplichtingen uit wet- en regelgeving kunnen leiden tot investeringskosten. Daarbij kan het soms gaan om grote bedragen (out of pocket kosten) die van invloed zijn op de investeringskeuzes van ondernemers en een grote impact hebben op de bedrijfsvoering. Deze kosten dienen berekend te worden. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden

tussen eenmalige en structurele (regelmatig) terugkerende en periodieke (niet regelmatig) terugkerende investeringskosten.

Eenmalige investeringskosten

Het gaat hierbij om investeringen die slechts eenmalig hoeven te worden gedaan.

Bijvoorbeeld: het eenmalig aanpassen van software om bepaalde gegevens te kunnen genereren.

Structurele (regelmatig) terugkerende investeringskosten

Indien de investering structureel (regelmatig) terugkomt dient de uitgaaf vermenigvuldigd te worden met de frequentie.

Bijvoorbeeld: een wettelijke verplichting vereist 1 keer per jaar een investering van €10.000. De structurele investeringskosten komen dan uit op €10.000 per jaar. Bij een investering van €10.000 van 4 keer per jaar komen de structurele investeringskosten dus uit op €40.000 per jaar.

Indien de investeringskosten periodiek, maar niet regelmatig terugkomen, worden deze over de betreffende periode uitgesmeerd. Hierbij dient met afschrijvingen gewerkt te worden. Het werken met afschrijvingen geldt in principe alleen voor substantiële investeringen en voorkomt pieken in de cijfers en het is bij bedrijven en overheden een normale werkwijze. Voor het bepalen van de afschrijvingen wordt gewerkt met de economische levensduur. Dat wil zeggen: het gaat om de termijn waarop de goederen vanuit economisch oogpunt vervangen zullen worden. Voor het bepalen van de geschatte (economische) levensduur ligt het voor de hand contact op te nemen met de desbetreffende branche-organisatie.

Bijvoorbeeld: een wettelijke verplichting vereist 1 keer in de 4 jaar een investering van €10.000. In dat geval wordt de uitgaaf vermenigvuldigd met $\frac{1}{4}$. In dat geval is de afschrijving dus € 2.500 per jaar.

Let op: ook investeringskosten die zich terug kunnen verdienen worden gezien als regeldrukkosten. Dat een investering zich mogelijk terug kan verdienen staat los van het feit dat er sprake is van kosten die zich als gevolg van een verplichting voordoen. De mogelijke compensatie die behaald kan worden valt niet onder de definitie van regeldruk, maar onder overige bedrijfseffecten. De te behalen compensatie kan dan ook niet van de investeringskosten worden afgetrokken.

5. Invoering van een (landelijke) generieke ICT-voorziening door het Rijk

Landelijke door het Rijk ontwikkelde generiek ICT-toepassingen worden soms wettelijk voorgeschreven (digitaal belastingaangifte doen) en soms zijn die vrijwillig (Berichtenbox). In beide situaties geldt dat er niet of niet direct sprake zal zijn van 100% gebruik. Anders gezegd: het aantal gebruikers van een ICT-voorziening zal fasegewijs toenemen. De regeldrukeffecten als gevolg van de invoering van een landelijke generieke ICT-voorziening is dus afhankelijk van de vraag hoeveel burgers, bedrijven of professionals er daadwerkelijk gebruik van maken.

Het werken met ingroeitrajecten voor ICT-voorzieningen (voor zover niet op een bepaalde datum wettelijk of de facto afgedwongen) is dan ook noodzakelijk, omdat het volledig toerekenen van het te verwachten regeldrukeffect aan de ICT-voorziening op het moment dat die beschikbaar komt, erg ver van de werkelijkheid afstaat. Een standaard ingroeitraject is echter onhaalbaar, omdat de ICT-voorzieningen onderling te veel verschillen.

Het maximale regeldrukeffect dient in de regeldrukparagraaf vermeld te worden incl. het moment waarvan verwacht wordt dat dit maximum behaald wordt. Als niet in te schatten is hoe het ingroeitraject zal verlopen, dan ligt een lineaire opbouw voor de hand.

6. Business as usual costs (bedrijfseigen kosten)

Sommige verplichtingen uit wet- en regelgeving zijn door bedrijven of burgers reeds dusdanig verinnerlijkt, dat er geen sprake is van extra kosten die uit die verplichtingen voortvloeien. Het gaat dan om kosten die burgers of bedrijven maken die in het eigen belang zijn en die ook gemaakt zouden worden zonder verplichting uit wet- en regelgeving. Dit zijn “business as usual” costs (ofwel: bedrijfseigen kosten).). Deze kosten vallen niet onder definitie van regeldrukkosten, maar moeten wel in beeld worden gebracht. Na het in beeld brengen van deze kosten wordt vermeld welk gedeelte bedrijfseigen kosten betreft. Dit inzicht biedt de mogelijkheid om na te gaan of overheidsingrijpen tot meerwaarde leidt.

Voorbeeld 1: ingeval van de Wet Vervoer Gevaarlijke stoffen is uit eerder onderzoek gebleken, dat de met deze wet samenhangende inhoudelijke verplichtingen in belangrijke mate door het relevante bedrijfsleven zijn verinnerlijkt. Ingeval van de wet- en regelgeving betreffende laden/lossen van gevaarlijke stoffen gaat het om minimum vereisten. Gegeven het risico van zware ongevallen is de bedrijfspraktijk niet bedrijfsvreemd, maar bedrijfseigen. In dit geval zijn de business as usual costs gelijk aan de totale inhoudelijke nalevingskosten en is er geen sprake van bedrijfsvreemde kosten.

Voorbeeld 2: Vanuit een oogpunt van bedrijfscontinuïteit en winstdoelstellingen treft de ondernemer maatregelen. Onderhoud van machines is daar een voorbeeld van. Dit zijn de bedrijfseigen kosten. Wettelijk kunnen eisen worden gesteld, zoals bijvoorbeeld in de voedselveiligheid regelgeving, aan het onderhoud van machines. Die wettelijke eisen leiden tot inhoudelijke nalevingskosten voor de ondernemer. De kosten die de ondernemer extra maakt om aan die verplichtingen te voldoen zijn bedrijfsvreemde nalevingskosten. Hij maakt die kosten omdat het moet.

7. Doorberekenen van kosten

In sommige situaties berekenen bedrijven regeldrukkosten door aan hun klanten om deze terug te kunnen verdienen. Desondanks moeten de regeldrukkosten ook in die situaties worden berekend, omdat ze uiteindelijk door partijen in de samenleving (bedrijven, consumenten) worden gedragen.

8. Procedures in het kader van het civiel-, bestuurs- of strafrecht

Wet- en regelgeving in het kader van burgerlijk procesrecht en van het bestuursprocesrecht kunnen ook leiden tot lasten en worden als regeldruk aangemerkt⁹.

⁹ Zie amendement 36350, nr. 13: [Regels omtrent de instelling van het Adviescollege toetsing regeldruk \(Instellingswet Adviescollege toetsing regeldruk\)](#) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wet- en regelgeving op het gebied van strafrecht (Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering) zijn uitgezonderd. Kosten die aan burgers en bedrijven zelf te wijten zijn, omdat zij de wet overtreden, worden niet meegenomen bij de berekening van de regeldruk.

9. Toezicht

De kosten van toezicht vallen onder de regeldrukkosten. Het kan hierbij gaan om de tijd die nodig is bij een inspectiebezoek, het uitwisselen van informatie of aanvullende kosten omdat normen strenger worden geïnterpreteerd. Wanneer de regeldrukkosten worden berekend is het belangrijk zicht te hebben op hoe toezicht vorm wordt gegeven.

De kosten van een financiële onderneming om bijvoorbeeld de toezichthouder te informeren over de eigen organisatie vormen regeldrukkosten. Het zelfstandig inzien van de 'boeken' door de toezichthouder daarentegen vormt geen regeldrukkosten, indien de toezichthouder zelf het werk verricht zonder aanwezigheid van de ondernemer.

10. Bezwaar

In het algemeen geldt dat bezwaarschriften (tegen bijvoorbeeld het afwijzen van een vergunningaanvraag of tegen een bepaalde beslissing van de belastinginspecteur) tot het begrip regeldrukkosten worden gerekend, omdat bij het indienen van een bezwaarschrift bepaalde informatie moet worden overlegd. Hieronder valt ook de kosten van bezwaar tegen bestuursrechtelijke handhaving. De lasten van bezwaar dienen te worden toegerekend aan de wetgeving waaruit ook de initiële beslissing (vergunning, ontheffing etc.) voortvloeit. Dit in het licht van het karakter van de bezwaarprocedure, die een heroverweging door het bestuursorgaan inhoudt, en daarmee feitelijk een 'voortzetting' van de oorspronkelijke besluitvormingsprocedure is. De lasten worden bepaald door de basisvereisten in de Awb, eventueel aangevuld met specifieke vereisten uit de desbetreffende wetgeving.

De kosten van bezwaar tegen bestuursrechtelijke en strafrechtelijke handhaving valt niet onder het begrip regeldrukkosten.

11. Bestuurlijke lasten en semi-overheidsorganisaties

De kosten die overheidsorganisaties moeten maken om regels uit te voeren (maar ook om daaraan te voldoen) zijn geen regeldrukkosten. Maar bij semi-overheidsorganisaties kan de situatie genuanceerder liggen. De Instellingswet ATR bepaalt dat het begrip regeldruk zich ook uitstrekt tot "beroepsbeoefenaren in de sectoren zorg, onderwijs, veiligheid en sociale zekerheid". Daarvan kan worden afgeleid dat de bedrijfsvoeringskosten van de organisaties waarvoor deze professionals werken ook onder regeldruk vallen. Concreet betekent dit dat de administratieve lasten en nalevingskosten van regels ook voor deze organisaties in beeld moeten worden gebracht, ook al zouden die kosten in eerste instantie op bestuurlijke lasten lijken. Dit hoeft alleen niet te gebeuren wanneer de organisatie in kwestie evident een bestuursorgaan is.

12. Onderzoeksverplichtingen

In bepaalde gevallen stelt wet- en regelgeving bedrijven verplicht een onderzoek te verrichten ten behoeve van informatie voor de overheid of een ander bevoegd gezag. Vaak gaat het om informatievereisten voor het verkrijgen van een vergunning. Het verplicht

verstrekken van dergelijke informatie is een wettelijke plicht. De kosten die samenhangen met het voldoen aan deze plicht zijn dan AL en dus regeldrukkosten.

13. Keuringen

De regeldrukkosten die als gevolg van het keuren van voertuigen of instrumenten ontstaan, worden als zodanig opgevoerd. Persoonsgebonden keuringen (zoals beroepskeuringen) zijn alleen regeldruk als die niet onder “business as usual costs” vallen.

14. Convenanten

Convenanten zijn geen algemeen verbindende voorschriften, maar afspraken tussen de overheid en bedrijven of bedrijfstakken. De kosten die voortvloeien uit het voldoen aan convenanten, ook als die zijn gesloten om wet- en regelgeving te voorkomen, worden daarom niet als regeldrukkosten geteld. Wanneer afspraken wettelijk worden verankerd is er wel sprake van regeldrukkosten.

15. Certificatie

Certificering is het proces waarmee door een onafhankelijke partij wordt beoordeeld of een product, een dienst, een proces of een persoon aan vooraf gespecificeerde eisen voldoet. Het certificaat is de verklaring waarin dit wordt bevestigd. Alleen certificering die wettelijk verplicht is door de overheid kan tot regeldrukkosten leiden. De overige vormen van certificering als zelfregulering niet.

16. Cao's

De inhoudelijke bepalingen binnen een CAO worden niet beïnvloed door de wetgeving, kennen geen wetsgrond en vallen derhalve buiten de regeldrukdefinitie. Echter, uit de definitie vloeit voort dat, indien een CAO ter algemeen verbindende verklaring wordt voorgelegd, de handelingen die erop gericht zijn anderen van dit feit op de hoogte te stellen wel onder de definitie vallen. Redenen zijn:

CAO's zijn privaatrechtelijke overeenkomsten tussen partijen. Indien er in een CAO onnodige administratieve verplichtingen zitten, dan heeft de rijksoverheid geen enkele bevoegdheid om daar verandering in te brengen, dat is aan de partijen zelf. Dat verandert niet door het feit dat dergelijke overeenkomsten ook van toepassing worden verklaard op niet-georganiseerde werkgevers via de AVV-procedure.

De overheid verricht geen inhoudelijke beoordeling. Indien een CAO aan bepaalde algemene vereisten voldoet en de partijen voldoende representatief zijn, dan volgt zonder meer een algemeen verbindend verklaring.

In geval van privatisering – bijvoorbeeld de uitvoering van socialezekerheidsregelingen – moet worden gekeken of er een wettelijke verplichting is blijven bestaan (bijvoorbeeld een verplichting om het personeel te verzekeren tegen bepaalde risico's), met inherent daaraan berichtenverkeer vanuit het bedrijf. De vorm van dat berichtenverkeer kan uiteenlopen tussen de verschillende aanbieders.

17. Caribisch Nederland

Het Caribisch deel van het Koninkrijk bestaat uit:

- de 3 zelfstandige landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten;
- de 3 bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba, ofwel Caribisch Nederland.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba vormen openbare lichamen op basis van artikel 134 van de Grondwet. Dit in plaats van gemeenten. De openbare lichamen vallen rechtstreeks onder het Rijk omdat zij geen deel uitmaken van een provincie. Regeldrukkosten moeten ook voor bedrijven en inwoners van Caribisch Nederland in kaart worden gebracht, indien wet en regelgeving ook voor hun van toepassing is. Voor wet- en regelgeving die specifiek gericht is op de burgers in Caribisch Nederland kunnen de regeldrukkosten worden berekend op basis van CBS-cijfers.

18. Octrooiaanvraag

De hieruit volgende informatieverplichtingen worden meegenomen in de regeldrukmeting. Hier bestaat gelijkenis met situaties als de subsidie- en vergunningsaanvraag (waarbij sprake is van vrijwilligheid, maar toch regeldrukkosten oplevert).

19. Sociale verplichtingen voor bedrijven (denk bijvoorbeeld aan minimumloon, loondoorbetaling bij ziekte en verlengd verlof bij zwangerschap)

Kosten van sociale verplichtingen vallen onder de definitie van financiële lasten. Hoewel er geen sprake is van afdracht aan de overheid, is er hier sprake van afdracht aan de eigen werknemers. De bedrijven betalen in dit geval een (door overheid vastgestelde) bijdrage voor een tegenprestatie (arbeid).

20. Beleidsregels

Een beleidsregel is een regel gemaakt door een bestuursorgaan. Het is geen Algemeen verbindend voorschrift. Een beleidsregel geeft aan hoe een bepaalde bevoegdheid van een bestuursorgaan zal worden uitgevoerd. Een beleidsregel is een soort richtlijn van het bestuursorgaan ten behoeve van het scheppen van duidelijkheid naar bedrijven. Beleidsregels zijn formeel geen wetgeving. Ze horen dan ook formeel geen aanvullende verplichtingen voor burgers, bedrijven en instellingen te bevatten ten opzichte van de verplichtingen die volgen uit de wetgeving ter uitwerking waarvan de beleidsregels zijn opgesteld. Bij ex-ante inschattingen van regeldrukkosten als gevolg van de bovenliggende regelgeving hoeven beleidsregels niet te worden meegenomen in de berekening, mits deze niet leiden tot nieuwe verplichtingen.

Tegelijkertijd leert de ervaring dat uitvoerende en toezichthoudende instanties ook voorschriften uitvaardigen die als algemeen geldend moeten worden beschouwd. Dat betreft bijvoorbeeld voorschriften om informatie op een bepaalde manier aan te leveren. Dergelijke voorschriften binden niet alleen het bestuursorgaan zelf maar vormen feitelijk een verplichting voor bedrijven, burgers en/of professionals. De kosten hiervan vormen regeldruk.

21. Naleving is minder dan 100%

In de praktijk zijn er burgers, professionals en bedrijven die bepaalde wet- en regelgeving niet of niet volledig naleven. Toch dient bij het inschatten van de regeldrukkosten van nieuwe wet- en regelgeving het uitgangspunt van 100% naleving gehanteerd te worden. Dat wil zeggen dat wet- en regelgeving in Nederland geheel wordt nageleefd.

Overigens wordt voor 'lasten op initiatief van bedrijf/burger/professional' een uitzondering gemaakt: de regeldruk van inhoudelijke en informatieverplichtingen die een bedrijf/burger zelf genereert (denk aan aanvragen vergunning of subsidie) wordt berekend op basis van ingeschatte naleving.

22. Buitenlandse bedrijven zonder Nederlandse vestiging

Voor buitenlandse bedrijven die zaken doen in Nederland maar geen Nederlandse vestiging hebben, hoeven de regeldrukkosten niet te worden gekwantificeerd. Voor buitenlandse bedrijven die wel een Nederlandse vestiging hebben, dienen de regeldrukkosten dus wel in kaart te worden gebracht.

23. Verbod

Een verbod lijkt op het eerste gezicht een maatregel die de regeldruk *vermindert* (immers: iets mag niet meer, dus je hoeft wellicht niet meer aan bepaalde verplichtingen te voldoen). In de praktijk brengt een verbod echter bijna altijd regeldrukeffecten met zich mee. Een verbod kan leiden tot informatie- en nalevingsverplichtingen aan de zijde van bedrijven en instellingen. Betrokken partijen dienen na te gaan of het verbod op hen van toepassing is, welke processen, producten of stoffen worden geraakt en welke aanpassingen noodzakelijk zijn. Dit vereist interne of externe beoordeling, documentatie en aanpassing van procedures. Ook kan gedacht worden aan afschrijving van voorraden van producten die men niet langer mag verkopen.

Daarnaast moeten organisaties vaak kunnen aantonen dat zij het verbod naleven, bijvoorbeeld door middel van technische documentatie, certificaten, interne registraties of controles in de toeleveringsketen. Deze bewijslast leidt tot regeldrukkosten, ook zonder formele rapportagevereisten. Indien sprake is van uitzonderingen, vrijstellingen of overgangsregelingen, kunnen hiervoor aanvullende acties nodig zijn hetgeen de regeldruk verder beïnvloedt.

Per saldo veroorzaakt een verbod daarmee een toename van regeldruk, waarvan de omvang afhankelijk is van de mate waarin bedrijven hun processen moeten aanpassen en bewijsvoering moeten organiseren.

Bijlage B – Regeldruk bij implementatie EU-voorstellen

Bij de totstandkoming en implementatie van Europese regelgevingsvoorstellen zijn er verschillende stappen om tot een goede inschatting van de regeldrukeffecten voor de Nederlandse situatie te komen.

Eerste inschatting regeldruk bij beoordeling EU-voorstellen

- **Schat bij het opstellen van een [BNC-fiche](#) de regeldrukeffecten in voor de Nederlandse situatie.**
 - **Gebruik zo mogelijk het Commissie-[impact assessment](#)**
 - **Leg het concept BNC-fiche zo volledig mogelijk ingevuld voor aan ATR.**
 - **Overleg met ATR over regeldrukeffecten, verwerk het kernadvies in het fiche, geef aan op welke wijze invulling is/wordt gegeven aan de adviespunten.**
-

BNC-fiche

Nederland stelt standpunten op over nieuwe EU-voorstellen met zogenoemde BNC-fiches (Beoordeling van Nieuwe Commissievoorstellen). Een BNC-fiche bestaat uit een korte samenvatting van nieuwe voorstellen van de Europese Commissie, een inschatting van de mogelijke gevolgen hiervan voor de Nederlandse (beleids)praktijk en het standpunt van het Nederlandse kabinet ten opzichte van de nieuwe voorstellen. Net als voor nationale wet- en regelgeving, moeten ook voor EU-voorstellen de mogelijke regeldrukgevolgen vroegtijdig in kaart worden gebracht. In de vroege fase van het opstellen van het concept-fiche wordt ATR verzocht om mee te denken over de regeldrukanalyse, net als de regeldrukcoördinator van het eerstverantwoordelijk ministerie. Zie voor een verdere toelichting op het maken van een BNC-fiche, de [website van het Kenniscentrum voor Beleid en Wetgeving](#).

Impactassessment

Bij het inschatten van de regeldrukgevolgen van een Europees voorstel ten behoeve van een BNC-fiche kan het best gebruik gemaakt worden van de inschattingen door de Commissie zelf. Ga dus eerst na of de Commissie een [impact assessment](#) van het voorstel heeft opgesteld. In een impact assessment horen de kosten (of besparingen) van de voorkeursoptie ten opzichte van het huidige Europese beleid te zijn uitgewerkt. Aangezien dit bedragen zijn die niet zijn gespecificeerd per Lidstaat, dient er een omrekening naar de Nederlandse situatie plaats te vinden. Hiervoor kan extrapolierend gebruik gemaakt worden van informatie die het departement bezit, maar het kan ook nodig zijn om CBS-informatie over de omvang van verschillende bedrijfstakken te raadplegen. Gebruik hiervoor Statline of neem contact op met het CBS.

Geef vervolgens aan of het kabinet deze inschattingen realistisch acht, en of er factoren zijn (zoals een nadere uitwerking in gedelegeerde Europese regelgeving) waardoor deze bedragen in werkelijkheid veel hoger zouden kunnen uitpakken.

Als er geen *impact assessment* is, of als deze geen goede kwantitatieve beschrijving van de regeldruk bevat, kan de Commissie worden gevraagd om alsnog een impact assessment te maken of alsnog een goede kwantitatieve beschrijving van de regeldruk te produceren. Indien de Commissie desondanks geen impact assessment presenteert of als de aangeleverde informatie onvoldoende is, zal de penvoerder van het BNC-fiche zich zelf een beeld moeten vormen van de regeldrukgevolgen. Dat kan onder andere door hierover te schakelen met de

doelgroep. Het is niet nodig dat er harde cijfers worden opgeleverd. Schattingen kunnen volstaan, als wordt uitgelegd waar de schattingen op zijn gebaseerd en welke aannames daarbij zijn gedaan. Eventueel kan men de gevolgen voor één Nederlandse ondernemer beschrijven, als men bijvoorbeeld niet weet hoeveel Nederlandse ondernemers in totaal te maken krijgen met de nieuwe regelgeving.

Het zal niet altijd lukken om binnen het tijdpad dat staat voor het maken van een fiche de acties af te ronden om regeldrukeffecten in kaart te brengen. Als dat aan de orde is zal in het fiche in elk geval moeten worden aangekondigd welke acties door het kabinet zullen worden ondernomen en dat de uitkomsten daarvan zullen worden meegewogen in het definitieve oordeel over het voorstel.

Rol en betrokkenheid ATR bij een BNC-fiche

Sinds 1 januari 2026 heeft het Adviescollege toetsing regeldruk een adviestaak bij de beoordeling van de regeldrukeffecten die het gevolg zijn van wetgevende Europese Commissie voorstellen (art. 3, lid 1, sub c, van de Instellingswet ATR). Gebleken is dat in de onderliggende (ministeriele)Regeling procedures Adviescollege toetsing regeldruk (Regeling) die de termijnen bevat voor de advisering door ATR niet voldoende duidelijk is wat een departement precies aan ATR moet voorleggen.

Departementen dienen (op grond van artikel 8, vierde lid, van de Instellingswet ATR) niet slechts de regeldrukparagraaf van het concept BNC-fiche aan ATR te sturen, maar het hele concept BNC-fiche met in ieder geval daarin de appreciaties die relevant zijn voor de advisering door ATR (artikel 3, eerste lid, aanhef en onderdeel c, jo. artikel 5, derde lid, van de Instellingswet).

De Regeling moet op dit punt in overeenstemming worden gebracht met de Instellingswet ATR. Deze aanpassing zal worden doorgevoerd na de eerste evaluatie van de regeling (een jaar na inwerkingtreding). Tot die tijd gelden de volgende werkafspraken:

- Het gaat uitdrukkelijk om een conceptfiche, ook als de inhoud van dat fiche nog niet helemaal is afgerond/ingevuld/afgestemd. ATR vraagt niet om de finale teksten van een fiche. Dit is ook niet mogelijk gezien de doorlooptijden.
- De minister die het aangaat maakt een conceptbeoordeling van de regeldrukeffecten van een ontwerp van een EU-wetgevingshandeling (artikel 3 lid 2 Regeling ATR). Bij voorkeur is het concept-BNC-fiche dat aan ATR wordt gestuurd zo volledig mogelijk, maar voor ATR is met name informatie over de volgende onderdelen van belang voor zover dit al beschikbaar is:

- essentie voorstel Commissie;
- impact assessment;
- beoordeling voorstel;
- financiële gevolgen, gevolgen voor regeldruk voor Nederlandse bedrijven,
- burgers en professionals en uitvoering en handhaving.

- Het advies bij ATR dient afgerond te zijn voordat het BNC-fiche naar de BNC-Werkgroep gaat. Om die reden is bepaald dat ATR het concept-fiche uiterlijk binnen een termijn van 11 werkdagen ontvangt (en bij voorkeur eerder omdat dit de advisering en daarmee de BNC-procedure bespoedigt).

Implementatie van EU-regelgevingsvoorstellen

Bij **implementatieregelgeving** kan niet volstaan worden met verwijzing naar de documentatie bij EU-voorstellen, maar is een kwantificering van de regeldruk ook nodig op dezelfde manier als bij puur nationale wetgeving. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen de volgende situaties:

Verordeningen

Een verordening heeft ingevolge [artikel 288 VWEU](#) een algemene strekking en is verbindend in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat. Het belangrijkste gevolg van deze rechtstreekse toepasselijkheid is dat het overschrijven of omzetten van een verordening niet nodig is en zelfs verboden. Dit neemt niet weg dat een verordening vaak wel nadere uitvoering (ook wel: operationalisering) door middel van bijvoorbeeld regelgeving behoeft. Als dat het geval is moet de regeldruk hiervan in kaart worden gebracht.

Richtlijnen

Een richtlijn is ingevolge [artikel 288 VWEU](#) verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten vorm en middelen tot omzetting te kiezen. Een richtlijn werkt - anders dan een verordening - niet uit zichzelf en is dus niet rechtstreeks toepasselijk in de lidstaten van de Europese Unie. Richtlijnen moeten worden omgezet in nationale regelgeving door de lidstaten, waarbij de vrijheid wordt gelaten vorm en middelen te kiezen. De regeldruk hiervan moet in kaart worden gebracht.

Bij implementatie van EU-regelgeving geldt dat er in de regeldrukparagraaf een duidelijk onderscheid wordt aangebracht (zowel kwalitatief als kwantitatief) tussen de regeldrukeffecten die voortvloeien uit het Europese regelgevingsvoorstel zelf, en de regeldrukeffecten die worden veroorzaakt door nationale keuzes ten aanzien van de nadere invulling van de operationalisering, vorm en middelen.

In gevallen dat er door de Europese Commissie een impact assessment is gemaakt, kan daarvan gebruik worden gemaakt bij het analyseren van de regeldrukeffecten en het kwantificeren daarvan. Bijvoorbeeld door de regeldrukkosten uit een impact assessment naar rato van het aantal bedrijven, c.q. burgers terug te rekenen naar de Nederlandse situatie.

Bijlage C - Berekening regeldrukkosten bij subsidies, vergunningen, fiscale regelingen en toeslagen

Het gaat hier om activiteiten, waar een bedrijf of burger niet toe verplicht is, maar waar – indien men ervoor kiest om bijvoorbeeld subsidies of een vergunning aan te vragen – wel wettelijke informatieverplichtingen voor gelden. Het feit dat hierbij sprake is van een keuze die door het bedrijf vrijwillig wordt gemaakt, speelt dan geen rol. De kosten die uit de wettelijke verplichtingen voortkomen als gevolg van het aanvragen van een subsidie of vergunning moeten dus worden gezien als regeldrukkosten.

Voor subsidies, vergunningen en soortgelijke aanvragen geldt een iets andere wijze van berekenen van de regeldrukkosten. Doordat niet alle aanvragen worden gehonoreerd, maar alle aanvragen wel lasten veroorzaken, moet waar nodig onderscheid gemaakt worden naar:

- het verwachte aantal aanvragen voor een subsidie, vergunning, etc. en
- het verwachte aantal toe te kennen subsidies, vergunningen, etc..

Subsidieregelingen

- Voor het berekenen van de lasten per subsidieregeling wordt onderscheid gemaakt naar (administratieve) handelingen die samenhangen met:
 - Het verkrijgen van een subsidie (aanvraag);
 - De uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten (vb. tussenrapportages);
 - De (eind-)verantwoording over de gesubsidieerde activiteit (eindrapportage);
 - Eventueel externe verantwoording van subsidies (vb. accountantsverklaring).
- Eenmalige informatieverplichtingen dienen ook inbegrepen te worden. Kennisnamekosten zijn typisch eenmalige kosten. Hierbij worden alleen de kennisnamekosten inbegrepen van organisaties, die daadwerkelijk een aanvraag indienen en niet die van alle organisaties die zich hebben georiënteerd op de regeling.
- De totale regeldrukkosten van een subsidieregeling gedurende de looptijd van de regeling dient – naast het absolute bedrag in euro's – te worden uitgedrukt in een bedrag per jaar en als een percentage van het totaal beschikbaar gestelde subsidiebudget.
- Als een regeling bijv. twee jaar loopt en die periode in totaal € 100.000 regeldrukkosten zou opleveren, dan zijn de regeldrukkosten per jaar € 50.000. Bij een totaal subsidiebudget van € 2 mln. euro is het regeldrukpercentage 5%.
- Bij budgetaanpassingen en nieuwe tenders moet de berekening opnieuw worden gemaakt.

Vergunningaanvraag

Bij vergunningaanvragen geldt de rapportageverplichting gewoonlijk niet, maar er zijn uitzonderingen zoals de experimenteervergunning. In dat geval dient de berekening identiek te verlopen aan die bij subsidies.

Fiscale regelingen en toeslagen

Bij fiscale regelingen en toeslagen dient een vergelijkbare systematiek te worden gevolgd.

Wat te doen bij openstelling of verhoging subsidieplafonds?

Als de regeling zich beperkt tot het wijzigen of vaststellen van een subsidieplafond kunnen de volgende situaties zich voordoen:

Regeldruk bij wijzigingen in subsidieplafond en openstelling

Nr.	Situatie	Effect op regeldruk	Toelichting
1	Vaststelling van de openstellingstermijn	Geen toename van regeldruk	Het bepalen van een openstellingsperiode creëert geen nieuwe verplichtingen voor aanvragers; het is puur een procedurele bepaling.
2	Verlenging van de openstellingstermijn	Geen toename van regeldruk	Een langere termijn wijzigt de aanvraagvereisten niet. Het geeft meer tijd, maar introduceert geen extra lasten.
3	Vaststelling van het subsidieplafond	Toename van regeldruk is mogelijk	Indien er sprake is van het vaststellen van een plafond en er geen nieuwe verplichtingen bijkomen en ook niet meer toekenningen worden verwacht: dan verandert de regeldruk niet. Indien er wel meer toekenningen plaatsvinden, dan kan dat leiden tot hogere totale regeldrukkosten. De mate hangt af van de vraagreactie.
4	Hernieuwde openstelling met nieuw geld	Toename van de regeldruk	Nieuwe aanvragen worden mogelijk, waardoor de populatie toeneemt en daarmee ook de totale regeldrukkosten, zelfs zonder wijziging van verplichtingen per aanvrager.

Bijlage D – Toelichting op totstandkoming standaardtarief voor burgers

Het standaarduurtarief voor burgers weerspiegelt zowel:

- de waarde van tijd die wordt verdrongen uit betaalde arbeid, als
- de waarde van verloren vrije tijd voor burgers zonder betaalde arbeid.

Het standaarduurtarief voor burgers is vastgesteld in vier stappen:

1. bepaling van het gemiddeld netto uurloon van werkenden;
2. vaststelling van het aandeel werkenden en niet-werkenden in de bevolking (18 jaar en ouder);
3. waardering van vrije tijd voor niet-werkenden;
4. berekening van een gewogen gemiddeld uurtarief.

Stap 1 – Netto uurloon werkenden (CBS)

Als uitgangspunt wordt het gemiddelde netto uurloon van werkenden genomen.

Voor 2024 kwam het gemiddeld bruto uurloon uit op €29,60-.

Het CBS publiceert voor 2024 zelf geen directe gemiddelde netto uurloon-cijfers. Netto uurloon hangt namelijk sterk af van persoonlijke belastingsituatie, heffingskortingen, pensioenpremies en sociale bijdragen. Een door EZK gehanteerde vuistregel is dat een werkende gemiddeld ongeveer 65% (tussen 60% en 70%) van het brutoloon overhoudt. **Hiermee wordt een indicatief gemiddeld netto uurloon van ongeveer €19,- verkregen.**¹⁰

Stap 2 – Arbeidsparticipatie (CBS)

Niet alle burgers verrichten betaalde arbeid. Daarom wordt het netto uurloon gewogen met het aandeel werkenden in de bevolking. In 2024 hadden 9,8 miljoen 15- tot en met 74-jarigen betaald werk. Dit komt overeen met een netto arbeidsparticipatie van 73,3%.

Arbeidsparticipatie bevolking, 2024

Groep	Aandeel
<i>Werkenden</i>	73,3%
<i>Niet-werkenden</i>	26,7%
<i>Totaal</i>	100%

Stap 3 – Waardering vrije tijd (CPB)

Voor niet-werkenden wordt tijd gewaardeerd als vrije tijd. Vrije tijd wordt door het CPB gezien als alternatief voor arbeid: het is de tijd die iemand niet werkt. Men kijkt naar wat iemand gemiddeld zou verdienen als die tijd wél aan arbeid besteed zou worden.

In de praktijk zal de waarde van vrije tijd minder zijn dan de toename van het inkomen, anders zou er geen voordeel zijn van meer werken. Daarom wordt vrije tijd gewaardeerd als percentage van het loon. In economische literatuur waarbij vrije tijd in MKBA's vaak wordt uitgedrukt als een fractie van het loon, komt 50% van het uurloon relatief vaak voor.¹¹¹²¹³

¹⁰ Het daadwerkelijke gemiddelde netto uurloon wordt berekend door de netto lonen van alle werkenden te middelen, waardoor individuele verschillen in belastingen en premies worden meegenomen.

¹¹ Czajkowski, M. et al. (2015), "The Individual Travel Cost Method with Consumer-Specific Values of Travel Time Savings", Faculty of Economic Sciences, University of Warsaw Working Papers 12/2015(160), www.wne.uw.edu.pl/files/6714/2651/1660/WNE_WP160.pdf.

¹² OECD (2018). *Cost-Benefit Analysis and the Environment*

¹³ Cook, J. et al. (2016). *Value of time benchmarks in benefit-cost analysis*. Journal of Benefit-Cost Analysis.

Waardering vrije tijd

Component	Waarde
Gemiddeld netto uurloon werkenden	€19
Percentage vrije tijd	50%
Waarde vrije tijd per uur	€9,50

Stap 4 – Berekening standaarduurtarief burgers

Het standaarduurtarief voor burgers wordt vervolgens berekend aan de hand van:

- het netto uurloon van werkenden, en
- de waarde van vrije tijd voor niet-werkenden.

Werkenden:

$$73,3\% \times €19,00 = €13,93$$

Niet-werkenden:

$$26,7\% \times €9,50 = €2,54$$

Standaarduurtarief burgers (2024): €13,93 + €2,54 = €16,47 per uur.

Afgerond wordt gewerkt met een standaarduurtarief van €17 per uur (prijspeil 2024).

Het afgeronde bedrag van **€17** is niet meer dan een pragmatische benadering van wat de benodigde tijd de burgers kost. Deze omrekenfactor wordt alleen toegepast als de resultaten op het terrein van regeldruk voor burgers onder één noemer gebracht moeten worden in rapportages aan de Tweede Kamer e.d.

Bijlage E – CBS-cijfers bruto uurloon naar sector en onderwijsniveau

*Gemiddeld bruto uurloon naar sector (SBI, 2008) en onderwijsniveau, 2024**

SBI sector	Basisonderwijs, vmbo, mbo1	Havo, vwo, mbo2-4	Hbo, wo	Totaal
Sectoroverstijgend	18,73	24,20	37,17	29,60
Landbouw, bosbouw en visserij	17,27	21,62	32,26	22,39
Delfstoffenwinning	28,42	34,84	50,39	44,44
Industrie	20,94	26,36	40,80	30,83
Energievoorziening	25,28	30,09	43,30	38,03
Waterbedrijven en afvalbeheer	22,39	25,68	37,26	28,65
Bouwnijverheid	22,48	26,84	38,32	30,00
Handel	16,22	21,29	33,40	24,80
Vervoer en opslag	21,42	25,05	37,74	27,89
Horeca	13,13	17,79	23,45	17,83
Informatie en communicatie	23,00	27,08	36,85	35,22
Financiële dienstverlening	27,24	30,20	45,85	42,19
Verhuur en handel van onroerend goed	23,58	26,65	37,88	33,01
Specialistische zakelijke diensten	21,87	25,53	38,09	35,34
Verhuur en overige zakelijke diensten	18,28	21,33	29,57	22,21
Cultuur, sport en recreatie	17,94	21,27	29,46	25,53
Overige dienstverlening	16,78	21,58	35,91	27,97
Gezondheids- en welzijnszorg	19,44	24,93	36,42	29,87

**CBS, team Arbeidsmarkt*

Maart 2026, betreft de situatie op de laatste werkdag van september 2024.

Het uurloon wordt berekend door de som van het brutoloon van alle werknemersbanen in de betreffende populatie te delen door de som van de bijbehorende arbeidsduur. Deze lonen en uren worden gesommeerd per subpopulatie en periode. Het brutoloon is exclusief bijzondere beloningen en overwerkloon, maar inclusief de fiscale waarde van niet in geld uitgekeerde belaste vergoedingen.

Bijlage F - CBS-cijfers bruto uurloon professionals

Beroepsgroep	Omschrijving	ISCO 2008	Gemiddeld bruto uurloon (€)
Specialistische beroepen	Politiepersoneel (w.o. wijkagenten), verpleegkundigen met hogere opleiding en verloskundigen (w.o. wijkverpleegkundigen), onderwijsgevenden (exclusief professoren en andere onderwijsgevenden in het hoger onderwijs)	UNIT GROUP 5412, UNIT GROUP 2221, MINOR GROUP 230, 232, 233, 234, 235	33,0 euro

*CBS

Maart 2026, betreft de situatie in 2024.

Per werknemer wordt het uurloon berekend door het brutoloon te delen door de som van de bijbehorende arbeidsduur. Vervolgens wordt het gemiddelde genomen van de werknemers in de beroepsgroep. Het brutoloon is exclusief bijzondere beloning en overwerkloon, maar inclusief de fiscale waarde van niet in geld uitgekeerde belaste vergoedingen. Het aantal verloonde uren is exclusief overwerkuren en verlofuren in verband met vakantie en algemeen erkende feestdagen. ADV wordt niet gerekend tot de verloonde uren dus deze vallen buiten de berekening. Bijzondere beloningen zijn de niet regelmatig betaalde beloningen die tot het brutoloon behoren, zoals vakantiegeld, eindejaarsuitkeringen, prestatiebeloningen, gratificaties en winstuitkeringen.